

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 17.3.2014
COM(2014) 155 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉ
CENTRÁLNÍ BANCE, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU
VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Srovnávací přehled EU o soudnictví z roku 2014

1. Úvod

Srovnávací přehled EU o soudnictví z roku 2014 („srovnávací přehled“) je předkládán v době, kdy řada členských států zahájila proces reformy svých systémů soudnictví, aby je v zájmu občanů a podniků zefektivnily. Tyto reformy jsou pro EU velmi důležité a evropské orgány a zúčastněné strany je pečlivě sledují.

Mezi klíčové složky efektivního systému soudnictví patří úroveň, nezávislost a účinnost. Dobře fungující systémy soudnictví jsou důležitou strukturální podmínkou, na jejímž základě členské státy provádějí své politiky udržitelného růstu a sociální stability. Z těchto důvodů jsou vnitrostátní reformy soudnictví od roku 2011 nedílnou součástí strukturálních složek v členských státech, na něž se vztahují ekonomické ozdravné programy¹. Zvýšení úrovně, nezávislosti a účinnosti systémů soudnictví je od roku 2012² také prioritou v evropském semestru, novém ročním cyklu koordinace hospodářských politik EU, což vyplývá z roční analýzy růstu 2014³. Poskytováním objektivních údajů o fungování vnitrostátních systémů soudnictví obohacuje srovnávací přehled proces evropského semestru. Přispívá tak k odhalování problémů, které si zasluhují zvláštní pozornost, pokud jde o provádění reform.

Přístup k efektivnímu systému soudnictví je základním právem evropských demokracií a je uznán ústavními tradicemi společnými členským státům. Proto je právo na účinnou právní ochranu zakotveno v Listině základních práv Evropské unie (článek 47). Pokaždé, když vnitrostátní soud použije právní předpisy EU, koná jako „soud Unie“ a musí zajistit efektivní soudní ochranu pro každého, pro občany a podniky, jejichž práva zaručená v právu EU byla porušena. Účinnost systémů soudnictví má proto pro provádění práva EU a posilování vzájemné důvěry zásadní význam.

Co je srovnávací přehled EU o soudnictví?

Srovnávací přehled EU o soudnictví je informačním nástrojem, který má pomoci EU a členským státům zajistit účinnější soudnictví na základě objektivních, spolehlivých a srovnatelných údajů o úrovni, nezávislosti a účinnosti systémů soudnictví všech členských států.

Přispívá k odhalení možných nedostatků, zlepšení a osvědčených postupů a jeho cílem je ukázat trendy ve fungování vnitrostátních soudních systémů v průběhu času. Nepředstavuje obecný žebříček hodnocení, ale poskytuje přehled o fungování všech systémů soudnictví na základě různých ukazatelů, jež jsou ve společném zájmu všech členských států.

Srovnávací přehled neprosazuje žádný konkrétní typ systému soudnictví. Bez ohledu na model vnitrostátního systému soudnictví nebo právní tradici, ve které je zakotven, patří rychlost, nezávislost, dostupnost a snadný přístup k základním parametrům účinného systému soudnictví.

Srovnávací přehled 2014 se zaměřuje na sporné občanskoprávní, obchodní a správní věci s cílem pomoci členským státům v jejich úsilí o zlepšení podnikatelského prostředí a překonání dluhové a finanční krize. Srovnávací přehled je nástrojem, jenž se vyvíjí v dialogu s členskými státy a Evropským parlamentem a jehož cílem je určit hlavní parametry účinného systému soudnictví. Evropský parlament vyzval Komisi, aby působnost srovnávací přehledu postupně rozšiřovala.

¹ V roce 2014 obsahují ekonomické ozdravné programy v Řecku, Portugalsku a na Kypru také podmínku provést reformu soudnictví.

² Sdělení Komise, Roční analýza růstu 2013, COM(2012) 750 final.

³ Sdělení Komise, Roční analýza růstu 2014, COM(2013) 800 final.

Jakým způsobem srovnávací přehled EU o soudnictví obohacuje evropský semestr?

Pokud ukazatele odhalí nedostatky, je třeba vždy provést hlubší analýzu důvodů takového výsledku. Toto hodnocení jednotlivých zemí se provádí v rámci procesu evropského semestru formou dvoustranného dialogu s příslušnými orgány a zúčastněnými stranami. Přihlíží ke přítomným zvláštnostem právního systému a situaci dotčených členských států. V konečném důsledku může Komise navrhnout Radě *doporučení pro jednotlivé země* ohledně potřeby zlepšit systémy soudnictví⁴.

Jaká je metodika srovnávacího přehledu EU o soudnictví?

Srovnávací přehled vychází z různých zdrojů informací. Většinu kvantitativních údajů v současné době poskytuje Evropská komise pro efektivitu justice (CEPEJ) Rady Evropy, se kterou Komise uzavřela smlouvu na vypracování zvláštní studie⁵. Tyto údaje jsou z roku 2012 a poskytly je členské státy podle metodiky CEPEJ⁶. Studie obsahuje rovněž přehledy o jednotlivých zemích s bližšími informacemi, které je třeba vedle číselných údajů zohlednit.

Komise pro vypracování srovnávacího přehledu 2014 využila i další zdroje informací, konkrétně Eurostat, Světovou banku, Světové hospodářské fórum a Evropské justiční síť, zejména Evropskou síť rad pro justici, která poskytla odpovědi na dotazník o nezávislosti soudců. Další údaje byly čerpány ze dvou pilotních oborových studií o fungování vnitrostátních soudů při uplatňování pravidel spotřebitelského práva a práva hospodářské soutěže⁷.

Účinnost vnitrostátních systémů soudnictví jako strukturální složka růstu

Vysoce kvalitní instituce, včetně účinných vnitrostátních systémů soudnictví, jsou pro hospodářskou výkonnost rozhodujícím faktorem. Během dluhové, finanční a hospodářské krize hrají klíčovou roli při obnově důvěry a podporování návratu k růstu. Předvídatelná, rychlá a vymahatelná soudní rozhodnutí jsou důležitými strukturálními složkami atraktivního podnikatelského prostředí. Přispívají k zachování důvěry a stability během celého hospodářského cyklu, tj. při zakládání podniků, vymáhání smluv, přilákání investic, vyrovňování soukromých dluhů nebo při ochraně majetku a dalších práv.

Vliv vnitrostátních systémů soudnictví na hospodářství zdůrazňuje Mezinárodní měnový fond⁸, Evropská centrální banka⁹, OECD¹⁰, Světové ekonomické fórum¹¹ i Světová banka¹². Účinnost systémů soudnictví vytváří v dané zemi pobídky k investicím¹³. Výzkumy prokazují, že existuje přímá souvislost mezi velikostí podniků a účinnými systémy soudnictví a menší

⁴ Důvody pro doporučení pro jednotlivé země Komise uvedla v pracovním dokumentu útvarů Komise, viz internetová stránka: http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-your-country/index_cs.htm

⁵ Viz internetová stránka http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm

⁶ Ne všechny členské státy poskytly komisi CEPEJ údaje.

⁷ Studie o fungování vnitrostátních soudů při uplatňování pravidel práva hospodářské soutěže, vypracovaná ICF GHK, 2014. Studie o fungování vnitrostátních soudů při uplatňování pravidel spotřebitelského práva, vypracovaná Střediskem pro strategii a služby hodnocení LPP, 2014. Viz internetová stránka http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm

⁸ MMF, „Fostering Growth in Europe Now“ (Podpořit růst v Evropě nyní), 18. červen 2012.

⁹ Viz internetová stránka <http://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2013/html/sp130516.en.html>

¹⁰ Viz např. „What makes civil justice effective?“ (Co činí civilní soudnictví efektivním?), politická sdělení oddělení OECD pro ekonomiku, 18. června 2013, a „The Economics of Civil Justice: New Cross-Country Data and Empirics“, pracovní dokument oddělení OECD pro ekonomiku č. 1060.

¹¹ Světové ekonomické fórum „The Global Competitiveness Report; 2013–2014“, dostupné na stránce: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf

¹² Viz internetová stránka <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/-/media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB14-Chapters/DB14-Enforcing-contracts.pdf>

¹³ Viz Zpráva MMF o zemích č. 13/299.

motivací investovat a zaměstnávat v době, kdy se ve fungování justice vyskytují nedostatky¹⁴. Zejména růst v inovativnějších odvětvích, která jsou často založena na nehmotných aktivech, jako je právo duševního vlastnictví, je závislý na dobře fungujícím systému vymáhání práva¹⁵. Účinné systémy soudnictví rovněž podporují hospodářskou soutěž na trhu. Pokud systémy soudnictví zaručují plnění smluv, jsou podniky odrazovány chovat se ve svých hospodářských vztazích oportunisticky a snižují se transakční náklady. Vždyť důvěra v dobře fungující systémy usnadňuje podnikání. Nedostatky v systémech soudnictví vedou k vyšším výpůjčním nákladům¹⁶. Věřitelé budou s větší pravděpodobností půjčovat své peníze, budou-li přesvědčeni, že jsou své půjčky schopni získat zpět.

Široká diskuse o účinnosti systémů soudnictví

Předložení prvního vydání srovnávacího přehledu přispělo k rozsáhlé výměně názorů o účinnosti vnitrostátních systémů soudnictví v EU. Evropský parlament ve svém usnesení ze dne 4. února 2014 o srovnávacím přehledu EU o soudnictví¹⁷ projevil o srovnávací přehled velký zájem a vyzval Komisi, aby byl tento přehled dále rozpracováván. Poukázal na to, jak je důležité zajistit účinné a nezávislé soudnictví, které může přispět k hospodářskému růstu v Evropě a podpořit konkurenceschopnost, a zdůraznil, že nezávislý a důvěryhodný systém soudnictví vybízí podniky k rozvoji a investicím na vnitrostátní a přeshraniční úrovni.

V Radě proběhla v prosinci na neformálním zasedání Rady pro spravedlnost a vnitřní věci výměna názorů na aspekty evropského semestru 2014 související s justicí, včetně srovnávacího přehledu 2013. Hlavní charakteristiky příštího srovnávacího přehledu EU o soudnictví 2014 představila Komise na zasedání Rady pro spravedlnost a vnitřní věci v březnu 2014. Rada a členské státy přijaly dne 4. března závěry o systémech občanskoprávního a obchodního soudnictví členských států¹⁸.

Účinnost vnitrostátních systémů soudnictví a srovnávací přehled 2013 byly projednávány rovněž během „*Assises de la Justice*“, konference na vysoké úrovni o formování politik v oblasti justice v Evropě na následující roky pořádané Evropskou komisí ve dnech 21. a 22. listopadu 2013 v Bruselu¹⁹. Zástupci justičních orgánů (např. nejvyšších soudů, soudních rad a rad soudců) a odborníků v oblasti práva (např. advokátů a soudních úředníků) projevíli také zájem a předložili návrhy pro budoucí rozvoj srovnávacího přehledu. Do diskuse přispěly některé členské státy a poukázaly na aspekty metodiky, které by bylo možné dále vylepšit. Při této příležitosti byl zveřejněn průzkum Eurobarometr²⁰ o „spravedlnosti v Evropské unii“, který především zdůraznil, že míra důvěry ve vnitrostátní systémy soudnictví v jednotlivých členských státech značně kolísá.

Komise zahájila systematický dialog s odborníky členských států, aby podpořila výměnu osvědčených postupů v oblasti účinnosti systémů soudnictví a dalšího rozvoje srovnávacího přehledu. Od členských států se požaduje, aby jmenovaly dvě kontaktní osoby, jednu ze

¹⁴ Viz pracovní dokument banky Banco de España 1303; viz pracovní dokument banky Banca d'Italia 898; zpráva MMF o zemích č. 13/299 uvedená výše.

¹⁵ Oddělení OECD pro ekonomiku uvedená výše.

¹⁶ Zpráva MMF o zemích č. 13/299.

¹⁷ Usnesení „o srovnávacím přehledu EU o soudnictví – civilní a správní soudnictví v členských státech“.

¹⁸ Pokud jde o Výbor regionů, předseda Komise pro občanství, správu, institucionální a vnější věci (CIVEX) předložil řadu připomínek, ve kterých zdůrazňuje význam účinného soudnictví a růstu na místní a regionální úrovni.

¹⁹ Informace o konferenci, projevech a písemných příspěvcích viz http://ec.europa.eu/justice/events/assises-justice-2013/index_en.htm

²⁰ Bleskový průzkum Eurobarometr 385, Spravedlnost v EU, viz http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/flash_arch_390_375_en.htm#385

soudnictví a jednu z ministerstva spravedlnosti. Na prvních dvou schůzkách kontaktních osob se projednávala dostupnost údajů o fungování systémů soudnictví a osvědčené postupy při sběru údajů.

2. OPATŘENÍ NAVAZUJÍCÍ NA SROVNÁVACÍ PŘEHLED EU O SOUDNICTVÍ 2013

Zjištění vyplývající ze srovnávacího přehledu 2013 pomohla, spolu se zvláštním hodnocením situace v členských státech, zformulovat doporučení pro jednotlivé země v oblasti soudnictví. Na návrh Komise Rada doporučila deseti členským státům²¹, aby podle situace v dané zemi zvýšily nezávislost, úroveň a/nebo účinnost svých systémů soudnictví nebo dále posílily své soudnictví. U šesti z těchto deseti členských států bylo²² již v roce 2012 zjištěno, že mají problémy s fungováním systému soudnictví.

Tyto členské státy nyní přijímají opatření týkající se fungování soudnictví. Tato opatření sahají od provozních opatření, jako je modernizace správních postupů u soudů, využívání nových informačních technologií, rozvoj alternativního řešení sporů, po více strukturální opatření, jako je restrukturalizace soustavy soudů nebo zjednodušení pravidel občanského práva procesního, která mohou vést ke zkrácení délky řízení. Intenzita a stav reforem se v jednotlivých členských státech liší. Zatímco v některých členských státech byla opatření již přijata a jsou prováděna, v jiných členských státech se nacházejí ještě v rané fázi. Srovnávací přehled uvádí údaje z roku 2012, a proto ještě nemůže zachycovat účinky probíhajících reforem, což platí i v případě členských států, které již ambiciózní opatření přijaly²³.

Zjištění vyplývající ze srovnávacího přehledu pomáhají stanovit priority pro strukturální fondy EU. Z předchozích zkušeností vyplývá, že fondy EU lze využít ke zvýšení účinnosti systémů soudnictví. Například Estonsko využilo prostředky ze strukturálních fondů na vývoj

²¹ Doporučení Rady (2013/C 217/03) ze dne 9. července 2013 k národnímu programu reforem **Bulharska** na rok 2013 a stanovisko Rady ke konvergenčnímu programu Bulharska na období 2012–2016 (viz odst. 5); Doporučení Rady (2013/C 217/20) ze dne 9. července 2013 k národnímu programu reforem **Španělska** na rok 2013 a stanovisko Rady k programu stability Španělska na období 2012–2016 (viz odst. 9); Doporučení Rady (2013/C 217/10) ze dne 9. července 2013 k národnímu programu reforem **Maďarska** na rok 2013 a stanovisko Rady ke konvergenčnímu programu Maďarska na období 2012–2016 (viz odst. 5); Doporučení Rady (2013/C 217/11) ze dne 9. července 2013 k národnímu programu reforem **Itálie** na rok 2013 a stanovisko Rady k programu stability Itálie na období 2012–2017 (viz odst. 2); Doporučení Rady (2013/C 217/12) ze dne 9. července 2013 k národnímu programu reforem **Lotyšska** na rok 2013 a stanovisko Rady ke konvergenčnímu programu Lotyšska na období 2012–2016 (viz odst. 7); Doporučení Rady (2013/C 217/15) ze dne 9. července 2013 k národnímu programu reforem **Malty** na rok 2013 a stanovisko Rady k programu stability Malty na období 2012–2016 (viz odst. 5); Doporučení Rady (2013/C 217/16) ze dne 9. července 2013 k národnímu programu reforem **Polska** na rok 2013 a stanovisko Rady ke konvergenčnímu programu Polska na období 2012–2016 (viz odst. 7); Doporučení Rady (2013/C 217/17) ze dne 9. července 2013 k národnímu programu reforem **Rumunska** na rok 2013 a stanovisko Rady ke konvergenčnímu programu Rumunska na období 2012–2016 (viz odst. 7); Doporučení Rady (2013/C 217/19) ze dne 9. července 2013 k národnímu programu reforem **Slovinska** na rok 2013 a stanovisko Rady k programu stability Slovinska na období 2012–2016 (viz odst. 7); Doporučení Rady (2013/C 217/18) ze dne 9. července 2013 k národnímu programu reforem **Slovenska** na rok 2013 a stanovisko Rady k programu stability Slovenska na období 2012–2016 (viz odst. 6). K dispozici na adrese: <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2013:217:SOM:CS:HTML>

²² BG, IT, LV, PL, SI, SK.

²³ Například Portugalsko po podpisu ekonomického ozdravného programu v roce 2011 přijalo opatření zaměřená na zlepšení účinného a včasného plnění smluv, restrukturalizaci systému soudů a zabránění hromadění nevyřízených soudních případů. Předběžné údaje za rok 2013 ukazují pozitivní vývoj, například pokud jde o míru vyřešených případů týkajících se prosazování právních předpisů.

nástrojů v oblasti e-justice a nyní patří mezi nejvyspělejší země, co se týče využívání nástrojů IKT pro řízení soudů a komunikaci mezi soudy a stranami.

Komise u dvanácti členských států stanovila soudnictví za jednu z oblastí, které mají být přednostně financovány v rámci víceletého finančního rámce na období 2014–2020²⁴. Členské státy vypracovávají své strategie využívání prostředků EU na podporu strategie EU 2020 v tzv. „dohodách o partnerství“. Těmito dohodami je možné zajistit odpovídající přiděly finančních prostředků plně odrážejících význam, který se klade na zefektivnění systémů soudnictví.

3. UKAZATELE SROVNÁVACÍHO PŘEHLEDU EU O SOUDNICTVÍ 2014

Účinnost systémů soudnictví

V roce 2014 zachovává srovnávací přehled tytéž ukazatele související s účinností řízení, které byly použity i v roce 2013: délku řízení, míru vyřešených případů a počet projednávaných věcí. Kromě toho srovnávací přehled v roce 2014 předkládá výsledky dvou pilotních studií²⁵ zaměřených na poskytování přesnějších údajů o délce soudních řízení v souvislosti s právem hospodářské soutěže a spotřebitelským právem, vyjádřené průměrným počtem dní. Účinnost systémů soudnictví v těchto dvou oblastech má význam pro hospodářství. Odhaduje se například, že negativní dopad všech tvrdých kartelů na blaho spotřebitelů vyjádřený jako podíl hrubého domácího produktu EU, dosahuje 0,20 % až 0,55 % HDP EU z roku 2011²⁶. Totéž platí pro spotřebitelské právo, které je pro ekonomiku stejně důležité, neboť konečná spotřeba domácností představuje 56 % HDP²⁷.

Úroveň systémů soudnictví

Pokud jde o úroveň systémů soudnictví, používají se pro srovnávací přehled 2014 stejné ukazatele jako v roce 2013. Vyzdvihují se určité faktory, které mohou zlepšit úroveň soudnictví, např. odborné vzdělávání, monitorování a hodnocení činností soudů, rozpočet, lidské zdroje a dostupnost systémů informační a komunikační technologie (IKT) pro soudy (které zejména usnadňují vztah mezi účastníky řízení a soudy) a dostupnost metod alternativního řešení sporů, které stranám umožňují nalézt jiné metody řešení jejich sporů. Srovnávací přehled 2014 navíc poskytuje podrobnější údaje o odborném vzdělávání v oblasti práva EU, využívání průzkumů spokojenosti, rozpočtu pro soudy a počtu soudců.

Nezávislost soudnictví

Srovnávací přehled podává údaje o vnímání nezávislosti systému soudnictví, jak je poskytuje Světové ekonomické fórum (WEF) ve své výroční Zprávě o globální konkurenceschopnosti.

²⁴ BG, CZ, EL, HR, IT, LV, LT, HU, PL, RO, SI a SK. Postoje útvarů Komise k přípravě dohod o partnerství a programům pro tyto země viz: http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/program/index_cs.cfm

²⁵ Studie o fungování vnitrostátních soudů při uplatňování pravidel práva hospodářské soutěže, vypracovaná ICF GHK, 2014. Studie o fungování vnitrostátních soudů při uplatňování pravidel spotřebitelského práva, vypracovaná Střediskem pro strategii a služby hodnocení LPP, 2014.

²⁶ Pracovní dokument útvarů Komise, Shrnutí posouzení dopadů, Žaloby o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel EU, Průvodní dokument k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie v oblasti hospodářské soutěže, 11. června 2013, SWD(2013) 203 (odstavec 65).

²⁷ Pracovní dokument útvarů Komise, Posílení pravomocí spotřebitelů v Evropské unii, 7. dubna 2011, SEK(2011) 469, (odstavec 2).

I když je vnímání nezávislosti důležité, neboť může ovlivnit investiční rozhodnutí, důležitější je, že nezávislost soudnictví je v systému soudnictví účinně chráněna právními zárukami. Jak bylo oznámeno ve srovnávacím přehledu za rok 2013, Komise zahájila spolupráci v oblasti strukturální nezávislosti soudnictví s Evropskými justičními sítěmi, zejména s Evropskou sítí rad pro justici. V příloze srovnávacího přehledu 2014 se předkládá první obecný srovnávací přehled právních záruk týkajících se ochrany strukturální nezávislosti soudnictví v právních systémech členských států.

4. KLÍČOVÁ ZJIŠTĚNÍ SROVNÁVACÍHO PŘEHLEDU EU O SOUDNICTVÍ 2014

4.1 Účinnost systémů soudnictví

Odložená spravedlnost znamená odepřenou spravedlnost. Rychlá rozhodnutí mají pro podniky a investory zásadní význam. Společnosti při rozhodování o investicích zvažují riziko, že se octnou v obchodních, pracovních nebo daňových sporech nebo úpadku. Účinnost, s jakou systém soudnictví dané členského státu spor vyřizuje, je tedy velmi důležitá. Například právní vymáhání smlouvy o dodávce nebo poskytování služeb se s prodlužující se délkou soudního sporu velmi prodražuje a po uplynutí určité doby dokonce ztrácí smysl, protože pravděpodobnost, že budou peníze z plateb a penále získány zpět, se zmenšuje.

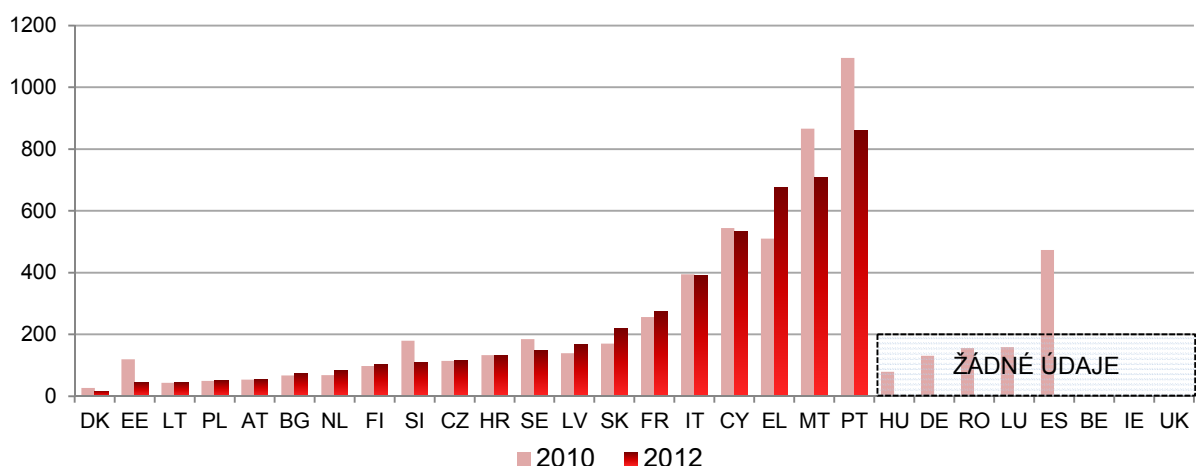
4.1.1 Délka řízení

Délkou řízení se rozumí doba (ve dnech) potřebná pro vyřešení věci u soudu, tj. doba, kterou soud potřebuje pro vydání rozhodnutí v prvním stupni. Ukazatelem „dispozičního času“ je počet nevyřešených věcí dělený počtem vyřešených věcí na konci roku vynásobený 365 dny²⁸.

S výjimkou obrázků 4, 11 a 12 se všechny údaje týkají řízení v prvním stupni. I když mohou mít různé opravné prostředky velký vliv na délku řízení, úroveň a účinnost systému soudnictví by se měla odrážet již v prvním stupni, protože první stupeň je povinným krokem pro každého, kdo se obrací na soud.

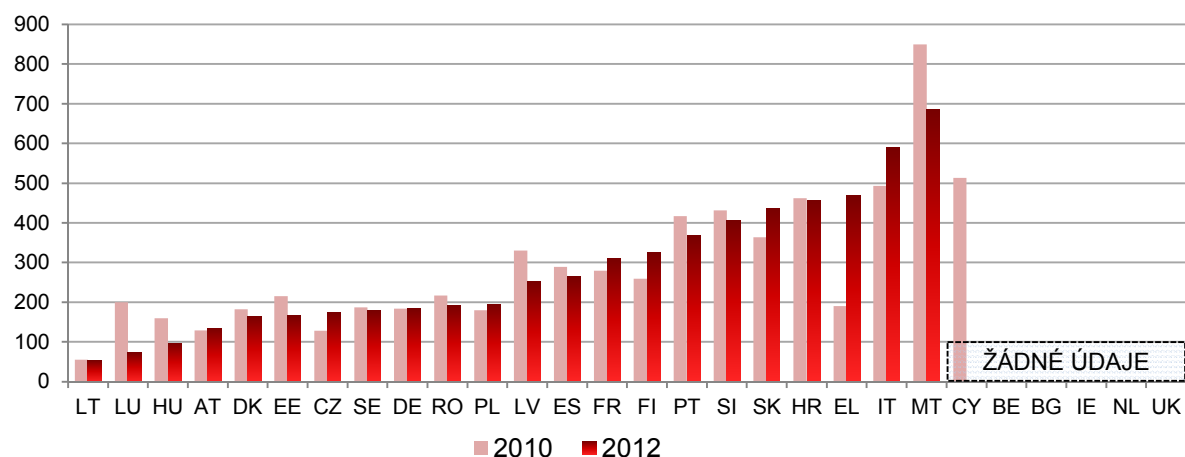
²⁸ Délka řízení, míra vyřešených případů a počet projednávaných věcí jsou standardními ukazateli podle CEPEJ. Jejich definice a vzájemný vztah jsou k dispozici na http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp

Obrázek 1: Doba potřebná k vyřešení občanskoprávních, obchodních, správních a ostatních věcí* (první stupeň / ve dnech) (zdroj: studie CEPEJ²⁹)

* Podle metodiky CEPEJ tento obrázek zahrnuje všechny občanskoprávní a obchodní sporné a nesporné věci, výkon rozhodnutí, věci katastru nemovitostí a věci správního práva (sporné nebo nesporné) a jiné než trestní věci.

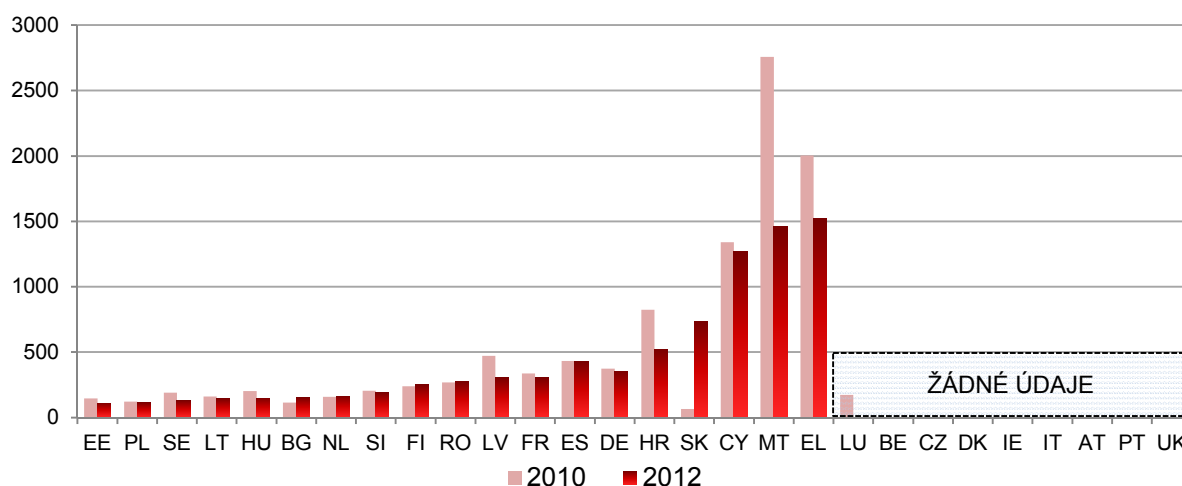
Obrázek 2: Doba potřebná k vyřešení sporných občanskoprávních a obchodních věcí* (první stupeň / ve dnech) (zdroj: studie CEPEJ)

*Sporné občanskoprávní (a obchodní) věci se podle metodiky CEPEJ týkají sporů mezi stranami, například sporů ohledně smluv. Oproti tomu nesporné občanskoprávní (a obchodní) věci se týkají nenapadených řízení, například nenapadených platebních rozkazů. Obchodní věci řeší v některých zemích zvláštní obchodní soudy, v jiných zemích obecné (občanskoprávní) soudy.

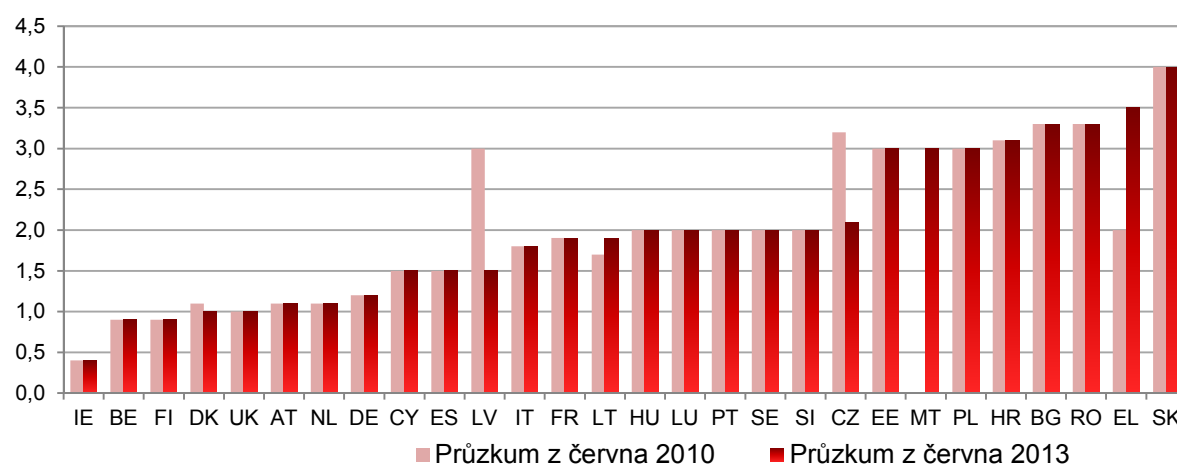
²⁹ Zpráva o fungování systémů soudnictví v členských státech EU, vypracovaná pro Komisi sekretariátem CEPEJ. Ve všech grafech se porovnávají údaje za rok 2010 s údaji za rok 2012, pokud jsou k dispozici. Údaje za rok 2010 obsahují aktualizace, které komise CEPEJ po zveřejnění studie pro rok 2013 předala Komisi.

Obrázek 3: Doba potřebná k vyřešení správních věcí* (první stupeň / ve dnech) (zdroj: studie CEPEJ)

*Věci správního práva se podle metodiky CEPEJ týkají sporů mezi občany a místními, regionálními nebo vnitrostátními orgány. Věci správního práva řeší v některých zemích zvláštní správní soudy, v jiných zemích obecné (občanskoprávní) soudy.

Obrázek 4: Délka insolvenčního řízení* (v letech) (zdroj: Světová banka: Doing Business)

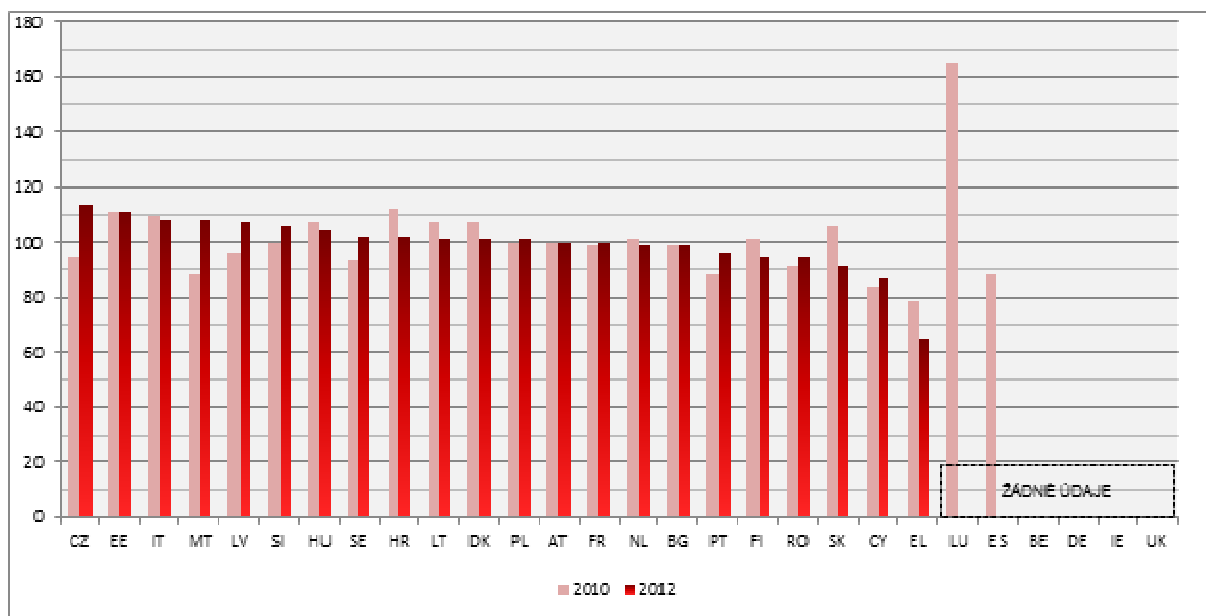
*Čas potřebný k tomu, aby věřitelé získali zpět svůj úvěr. Období se počítá od okamžiku selhání dlužníka do zaplacení části nebo celé částky dluhu bance. Zohledňuje možné odkládací taktiky stran jako zdržovací opravné prostředky nebo žádosti o prodloužení lhůty. Údaje jsou shromážděny z odpovědí místních insolvenčních pracovníků na dotazník a jsou ověřeny studií o zákonech a předpisech; údaje pocházejí i z veřejně dostupných informací o úpadkových systémech.

4.1.2 Míra vyřešených případů

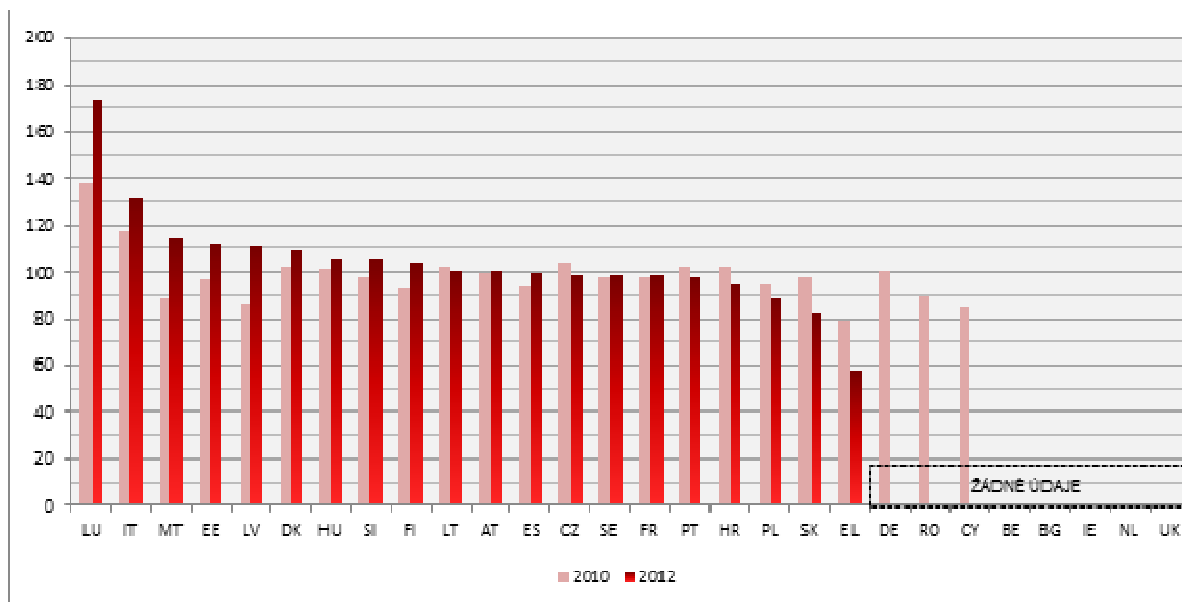
Míra vyřešených případů je podílem počtu vyřešených věcí a počtu nově přicházejících věcí. Je měřítkem toho, zda je soud schopen vyřizovat nově přicházející věci. Délka řízení je spojena s počtem věcí, které jsou soudy schopné vyřešit, tedy „mírou vyřešených případů“, a s počtem věcí, které se ještě musí vyřešit, tedy „projednávanými věcmi“. Je-li míra vyřešených případů přibližně 100 % nebo vyšší, znamená to, že soudy jsou schopny uzavřít nejméně tolik věcí, kolik jich nově přichází. Je-li míra vyřešených případů nižší než 100 %, znamená to, že soudy uzavřou méně věcí, než je počet nově přicházejících věcí; výsledkem je,

že na konci roku se počet nevyřešených věcí přičte k projednávaným věcem. Pokud tato situace přetrvává několik let, může naznačovat, že existuje systémovější problém; hromadí se nevyřízené věci, čímž se zvyšuje pracovní zatížení soudů a prodlužuje délka řízení.

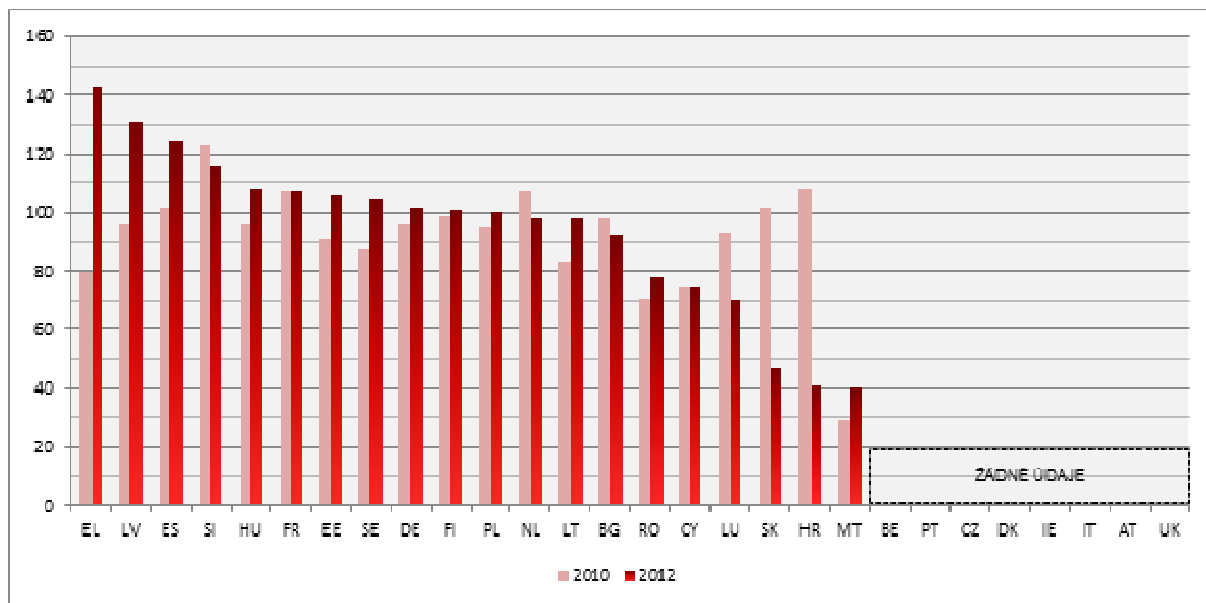
Obrázek 5: Míra vyřešených občanskoprávních, obchodních, správních a ostatních věcí (první stupeň / v % – hodnoty vyšší než 100 % naznačují, že je uzavřeno více věcí než nově přicházejících, zatímco hodnoty nižší než 100 % naznačují, že se uzavřelo méně věcí než nově přicházejících) (zdroj: studie CEPEJ)

Obrázek 6: Míra vyřešených sporných občanskoprávních a obchodních věcí* (první stupeň / v %) (zdroj: studie CEPEJ)

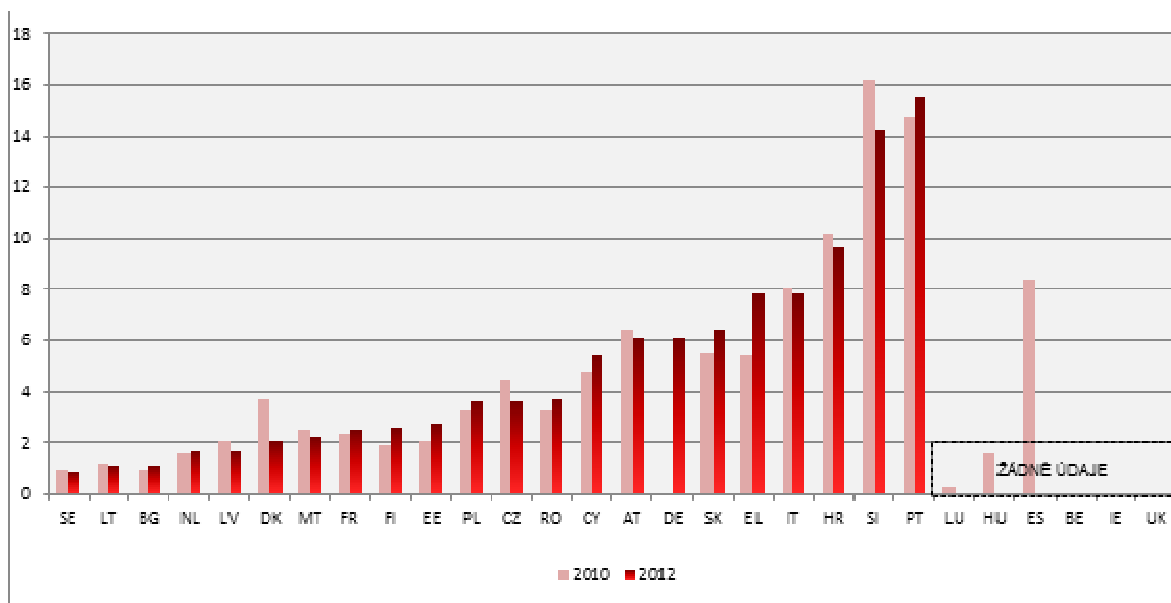
Obrázek 7: Míra vyřešených správních věcí* (první stupeň / v %) (zdroj: studie CEPEJ)

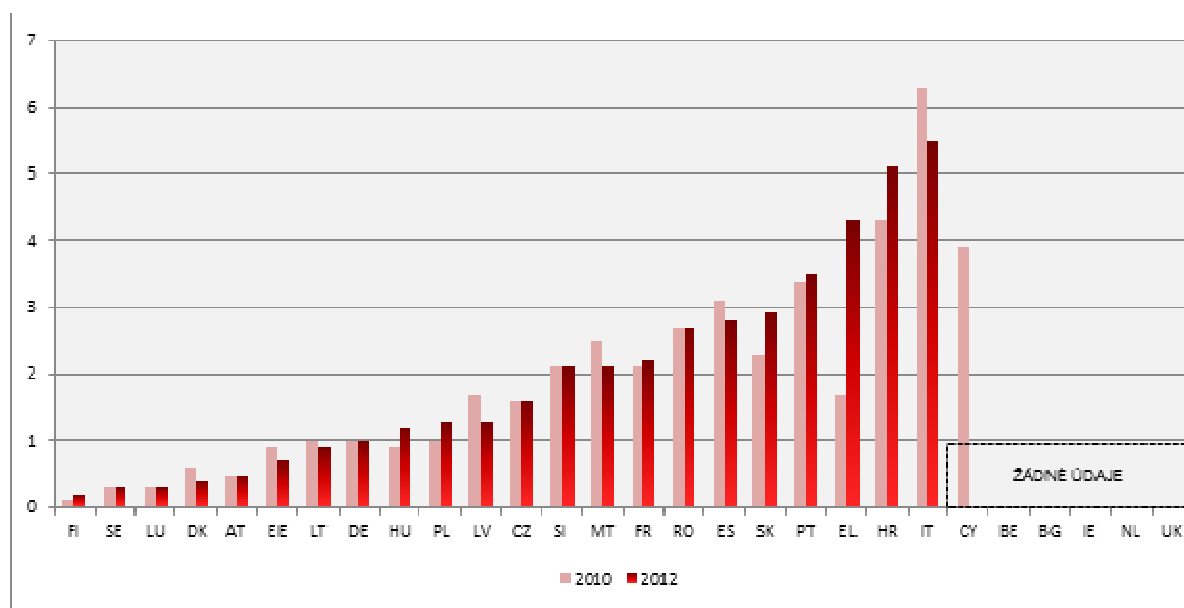
4.1.3 Projednávané věci

Počtem projednávaných věcí se rozumí počet věcí, které zbývá vyřešit na konci určitého období. Počet projednávaných věcí má dopad na dispoziční čas. Aby se délka řízení zkrátila, je třeba snížit počet projednávaných věcí.

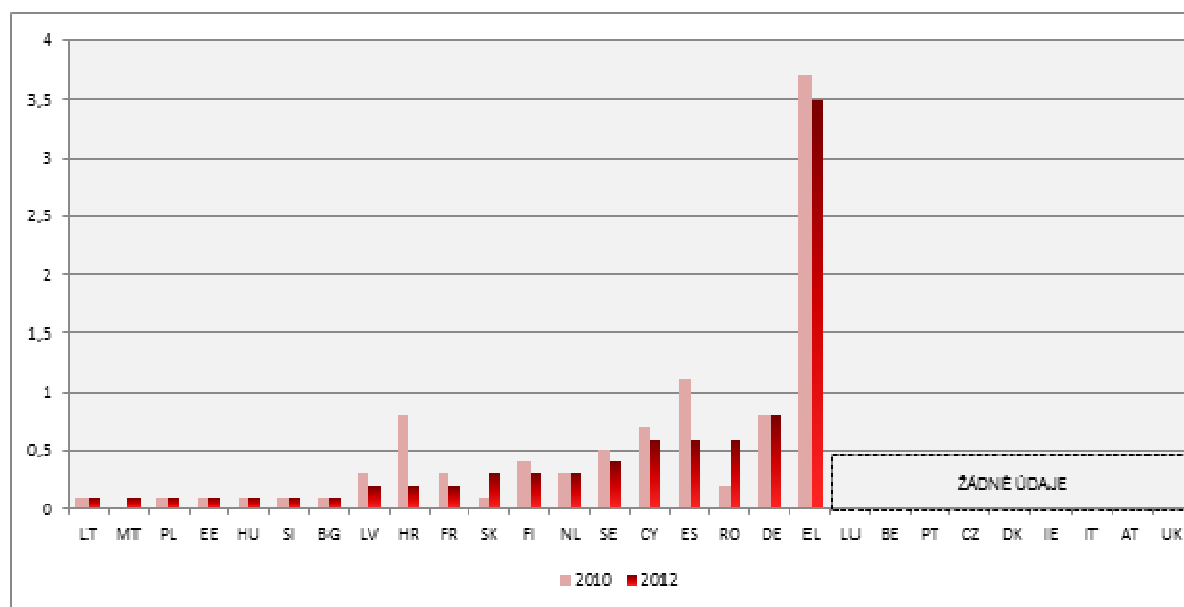
Obrázek 8: Počet projednávaných občanskoprávních, obchodních, správních a ostatních věcí (první stupeň / na 100 obyvatel) (zdroj: studie CEPEJ)

Obrázek 9: Počet projednávaných sporných občanskoprávních a obchodních věcí (první stupeň / na 100 obyvatel) (zdroj: studie CEPEJ)

Obrázek 10: Počet projednávaných správních věcí (první stupeň / na 100 obyvatel)
(zdroj: studie CEPEJ)

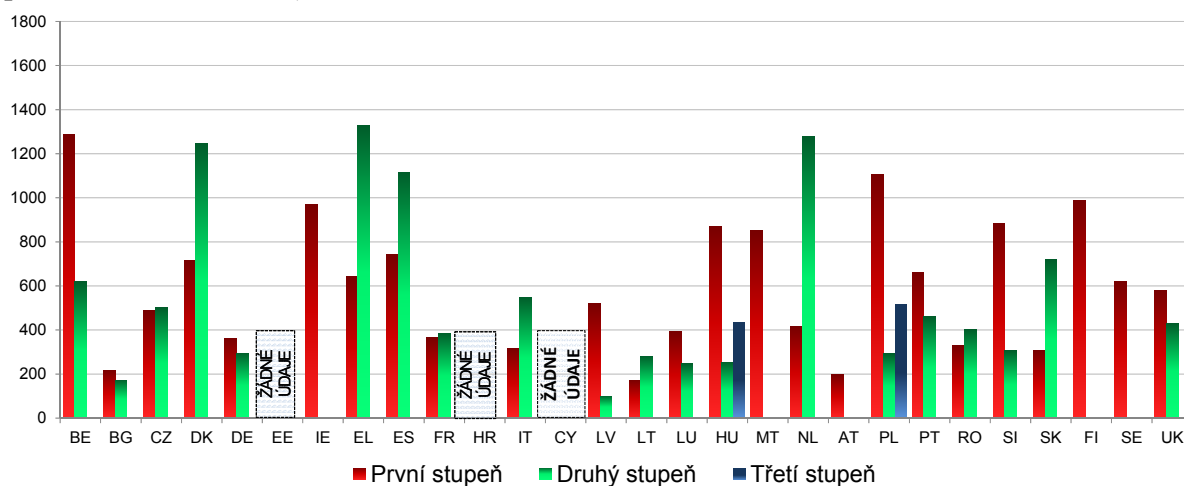

4.1.4. Výsledky pilotních oborových studií

Výsledky pilotních oborových studií týkající se délky řízení v oblasti práva hospodářské soutěže a spotřebitelského práva uvádějí průměrný počet dní potřebných k přijetí rozhodnutí v těchto dvou specifických oblastech. Průměrná délka ve dnech se uvádí pro věci v prvním, druhém a (pokud je to relevantní) třetím stupni, pokud jsou tyto informace k dispozici. Vzhledem k odlišným způsobům předkládání údajů pro tyto stupně jsou členské státy řazeny abecedně v jejich původním jazyce.

Průměrná doba potřebná pro soudní přezkum ve věcech práva hospodářské soutěže uvedená níže se zdá být obecně delší než průměrná délka občanskoprávních, obchodních, správních a jiných věcí znázorněná na obrázku 1. Důvodem může být složitost tohoto typu specializovaného sporu. Z obrázku níže je rovněž patrné, že v několika členských státech byly zaznamenány značné rozdíly v délce prvního, druhého (a pokud k němu dojde) třetího stupně soudního přezkumu.

Obrázek 11: Průměrná délka řízení u soudu - správní žaloby proti rozhodnutím vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž uplatňujícím články 101 a 102 SFEU* (ve dnech) (zdroj: pilotní oborová studie³⁰)

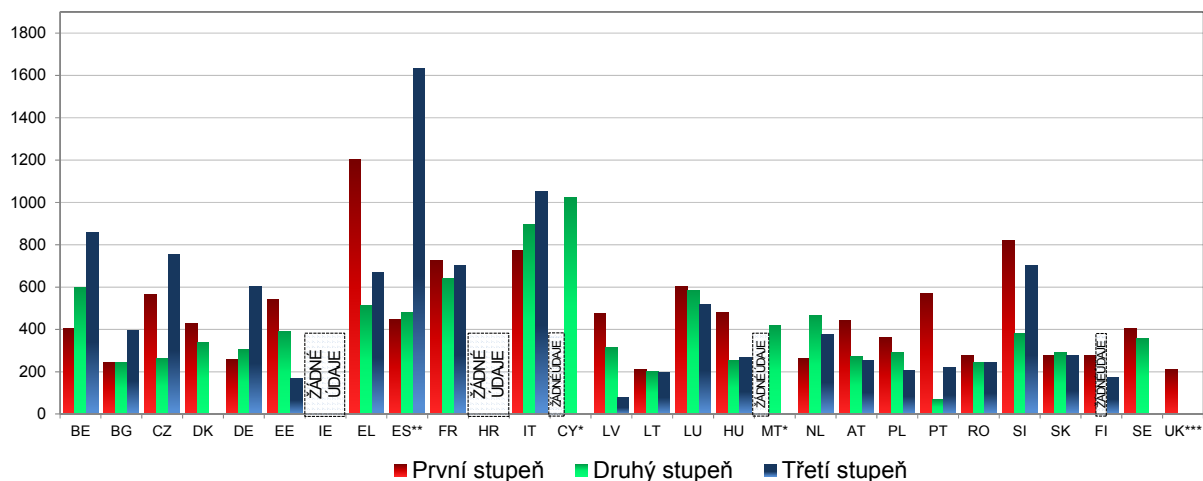

*Délka řízení byla vypočítána na základě studie, která se snažila zjistit všechny případy správních žalob proti rozhodnutím vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž uplatňujícím články 101 a 102 Smlouvy o fungování Evropské unie, u nichž bylo soudní rozhodnutí ve věci vydáno v letech 2008 až 2013. Údaje jsou uvedeny pro první a druhý stupeň, a pokud to bylo relevantní, i pro třetí stupeň.

³⁰ Studie o fungování vnitrostátních soudů při uplatňování pravidel práva hospodářské soutěže, vypracovaná ICF GHK, viz: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm.

Obrázek 12: Průměrná délka řízení ve věcech spotřebitelského práva* (ve dnech) (zdroj: pilotní oborová studie³¹)

I když se průměrná délka řízení zdá být vyšší než v případě sporných občanskoprávních a obchodních věcí uvedených na obrázku 2, je třeba vzít v úvahu skutečnost, že délka řízení byla vypočítána na základě zveřejněných případů spotřebitelských sporů, které bývají složitější. Graf rovněž potvrzuje, že řada členských států uvádí výrazně odlišné průměrné délky řízení, pokud jde o první, druhý a třetí stupeň spotřebitelských sporů.

*Délka řízení byla vypočítána na základě vzorků případů týkajících se uplatňování směrnice o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, směrnice o prodeji na dálku, směrnice o prodeji spotřebitelům a zárukách, směrnice o nekalých obchodních praktikách a odpovídajících vnitrostátních prováděcích předpisů, kde byla rozhodnutí vydána v letech 2008 až 2013. Jelikož se velikost vzorku lišila v závislosti na dostupnosti zveřejněných rozhodnutí, je třeba k údajům přistupovat zdrženlivě³².

³¹ Studie o fungování vnitrostátních soudů při uplatňování pravidel spotřebitelského práva, vypracovaná Střediskem pro strategii a služby hodnocení LPP, viz: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm.

³² Pro některé členské státy (*) je uvedena jen délka řízení v posledním stupni, jelikož pro ostatní stupně nebyly k dispozici údaje. U ES (**) se průměrná délka řízení ve třetím stupni v roce 2008 výrazně liší od délky řízení v roce 2012: v roce 2008 trvalo více než 2 600 dní a v roce 2012 se výrazně snížilo na přibližně 1 000 dní. V UK (***) se údaje týkají Anglie a Walesu a uvádějí průměrnou délku řízení v prvním stupni u soudů hrabství (county court).

➤ **Závěry o účinnosti systémů soudnictví**

- Ze srovnávacího přehledu vyplývá, že některé členské státy i nadále čelí specifickým problémům, pokud jde o účinnost jejich systémů soudnictví, např. problému dlouhých řízení v prvním stupni a nízké míry vyřešených případů nebo velkého počtu projednávaných věcí. Tyto členské státy byly již zmíněny v evropském semestru 2013 a ekonomických ozdravných programech a v současnosti stanovují, přijímají nebo provádějí opatření pro zlepšení fungování svých systémů soudnictví. Údaje potvrzují, jak je důležité důsledně provádět všechny nezbytné reformy a odhodlaně v tomto úsilí pokračovat.
- U několika členských států číselné údaje prokazují prodloužení délky řízení. Důvody se mohou lišit. Například na fungování systému soudnictví u zemí zvláště dotčených dluhovou, finanční a hospodářskou krizí měl dopad nárůst počtu nově napadajících věcí³³.
- Účinek ambiciózních reforem, které určité členské státy v nedávné době přijaly, se ještě nemohl projevit, neboť údaje pochází z roku 2012. Provádění a využívání výhod strukturálních reforem soudnictví, zejména v zemích, v nichž se uskutečňují ekonomické ozdravné programy³⁴, potřebuje čas. Vzhledem k tomu, že srovnávací přehled je sestavován pravidelně, mohly by se tyto reformy projevit v budoucích srovnávacích přehledech.

³³ Například v EL se počet nově napadajících sporných občanskoprávních a obchodních věcí v letech 2010 až 2012 zvýšil o 42 %.

³⁴ Viz poznámka pod čarou 23.

4.2. Úroveň systémů soudnictví

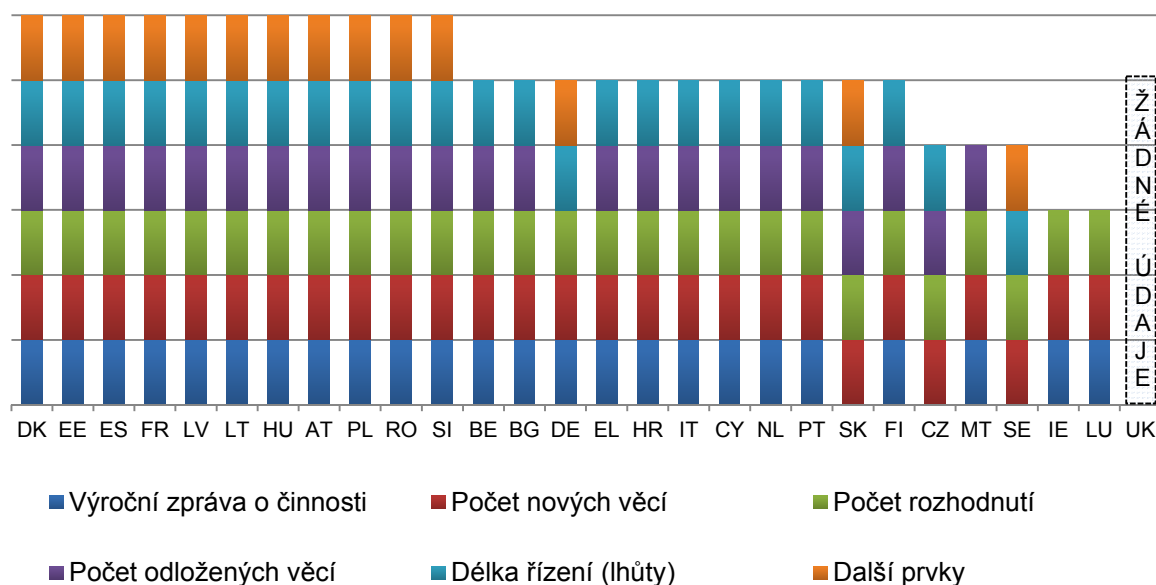
Účinné soudnictví předpokládá kvalitu během celého trvání soudního řízení. Špatná úroveň soudních rozhodnutí může zvýšit rizika podnikání pro velké společnosti i malé a střední podniky a může negativně ovlivnit rozhodování spotřebitelů. Určité ukazatele vstupů, jako je odborná výše vzdělávání, monitorování a hodnocení činností, dostupnost systémů IKT a metod alternativního řešení sporů a rozpočtové a lidské zdroje mohou přispívat ke zlepšování úrovně systémů soudnictví.

4.2.1 Monitorování a hodnocení pomáhá zkracovat délku řízení

Stanovení politik jakosti a hodnocení činností soudů jsou nástroji ke zlepšení přístupu ke spravedlnosti, zvýšení důvěry v soudnictví, předvídatelnosti a rychlosti soudních rozhodnutí, a tudíž obecně ke zvýšení úrovně soudnictví. Tyto nástroje mohou spočívat ve sledování každodenní činnosti soudů na základě sběru údajů nebo hodnocení výkonu systému soudnictví použitím ukazatelů nebo zavedením systémů kvality u soudů. Pokud nedochází ke spolehlivému monitorování a hodnocení, může být nesnadné zlepšovat fungování systému soudnictví. Efektivní časová organizace soudních věcí předpokládá, že se soudy, soudnictví a všichni koncoví uživatelé justice mohou informovat o fungování soudů prostřednictvím systému pravidelného monitorování.

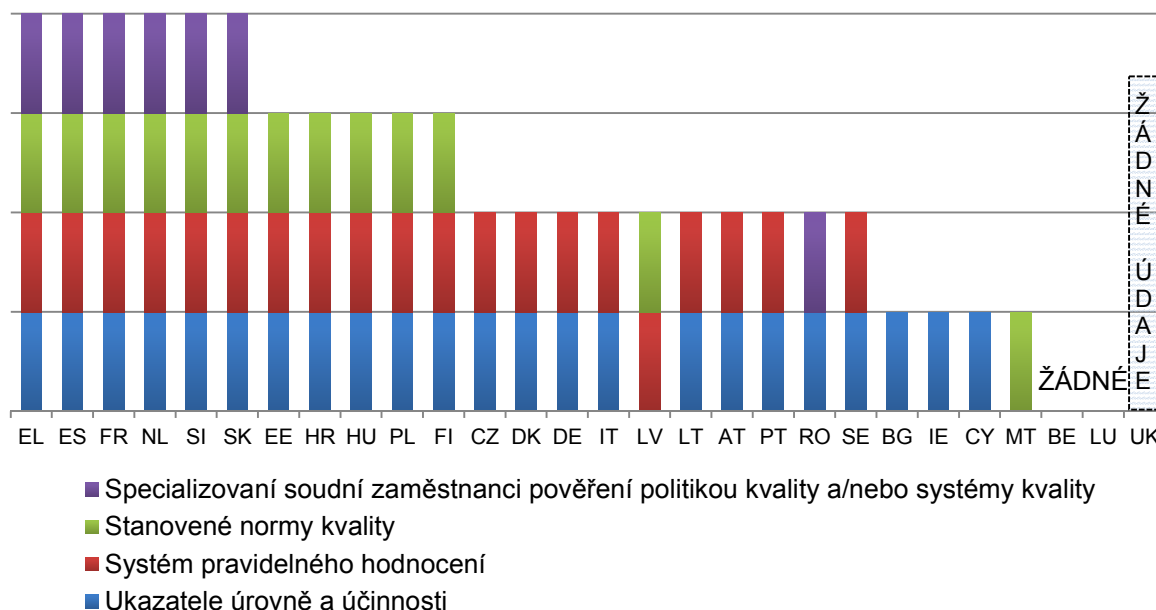
Údaje ve sloupcových grafech o faktorech kvality jsou z roku 2012, neboť vycházejí z popisných ukazatelů, které obvykle zůstávají stabilní. Rozdíly od předchozích přehledů mezi určitými členskými státy jsou vysvětleny jednotlivě. Pro členské státy na pravé straně grafů, u kterých nejsou hodnoty uvedeny, nebyly údaje k dispozici. Pokud ukazatele v některých členských státech neexistují nebo nejsou možné, je to výslovně uvedeno na pravé straně grafu.

Obrázek 13: Dostupnost monitorování činností soudů v roce 2012* (zdroj: studie CEPEJ)

*CY, EL (výroční zprávy o činnosti) a SI (jiné prvky monitorování) vykazují rostoucí dostupnost monitorovacích nástrojů a SK (žádná výroční zpráva o činnosti, neboť jednotlivé soudy musí zasílat statistické údaje ministerstvu spravedlnosti, které je zveřejňuje za celé soudnictví) vykazuje klesající dostupnost.

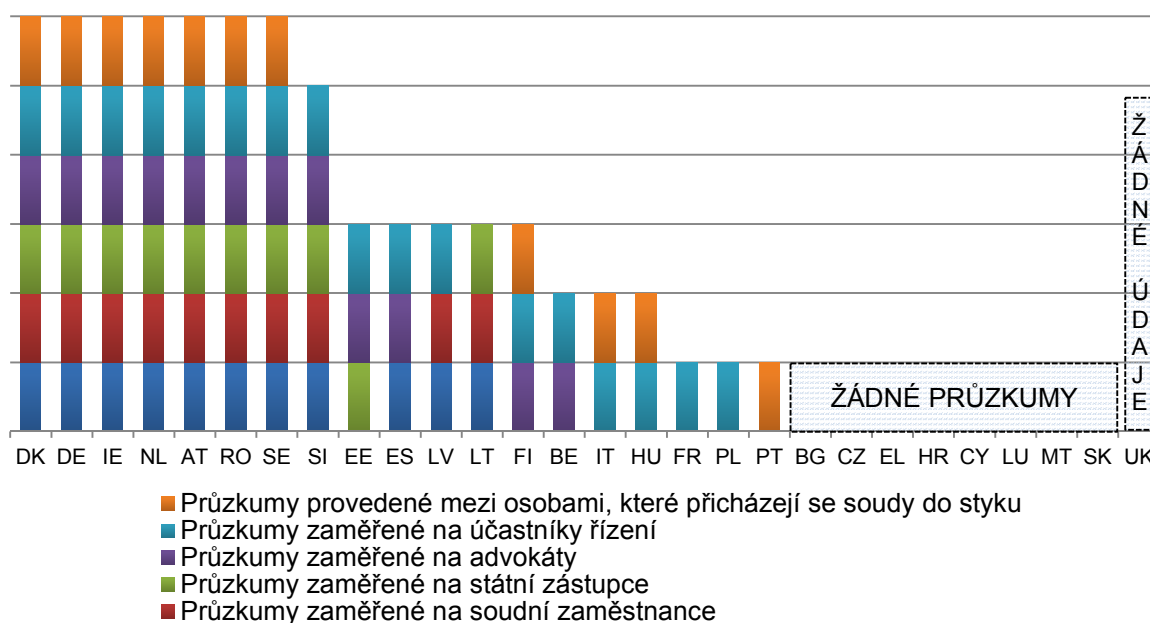
Obrázek 14: Dostupnost hodnocení činností soudů v roce 2012* (zdroj: studie CEPEJ)

*EE, HU a SI vykazují rostoucí dostupnost těchto nástrojů a LV klesající dostupnost.

Obrázek 15: Průzkumy provedené mezi osobami, kteří přicházejí se soudy do styku, nebo právníky v roce 2012* (zdroj: studie CEPEJ)

Průzkumy provedené mezi právníky, kteří pracují u soudů, a/nebo osobami, které přicházejí se soudy do styku, mohou o úrovni systému soudnictví poskytovat důležité informace. Byl zaveden dodatečný ukazatel, který by zohledňoval jednotlivé cílové skupiny a rozsah, v jakém jsou podobné průzkumy využívány v členských státech.

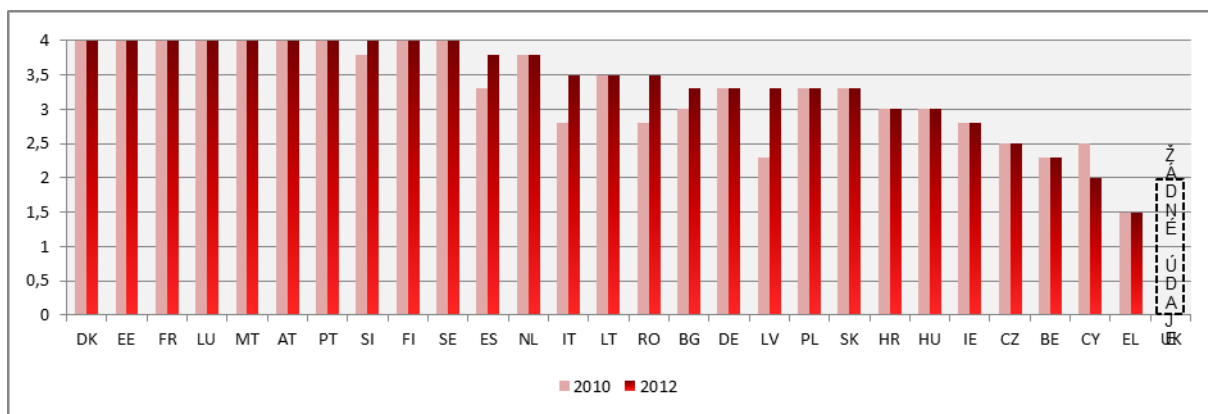

Průzkumy se zaměřovaly na osoby, které byly podle metodiky CEPEJ v přímém styku se soudy (právníci, účastníci řízení a další osoby, např. svědkové, znalci, tlumočníci atd.).

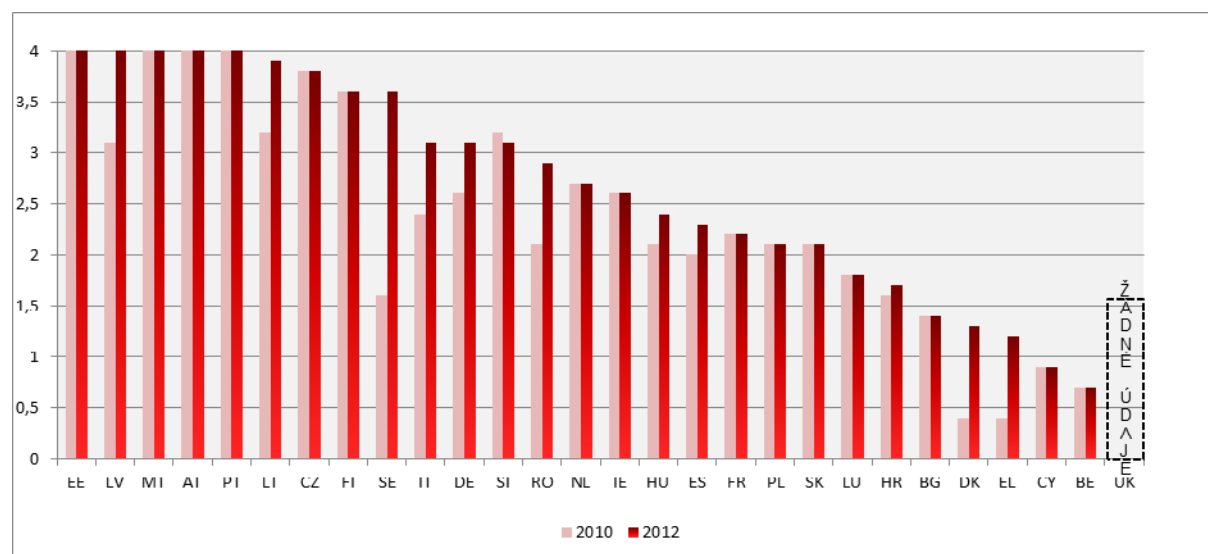
4.2.2 Systémy informační a komunikační technologie pomáhají zkrátit délku řízení a usnadňují přístup ke spravedlnosti

Systémy IKT pro registraci a správu věcí jsou nepostradatelnými nástroji, které mají soudy k dispozici pro efektivní časovou organizaci věcí, protože přispívají k rychlejšímu projednání věci, a tím zkracují celkovou délku řízení³⁵.

Obrázek 16: Systémy IKT pro registraci a správu věcí (vážený ukazatel – minimum = 0, maximum = 4)³⁶ (zdroj: studie CEPEJ)

Obrázek 17: Elektronická komunikace mezi soudy a účastníky řízení (vážený ukazatel – minimum = 0, maximum = 4) (zdroj: studie CEPEJ)

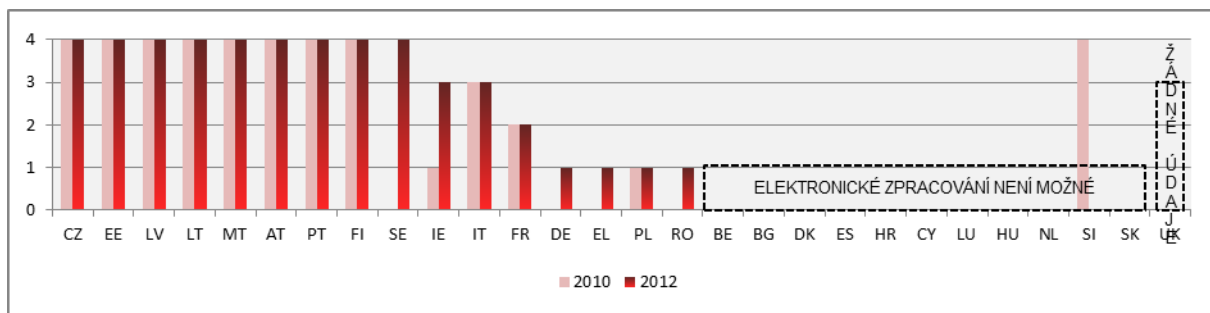

Systémy IKT pro komunikaci mezi soudy a účastníky řízení (např. elektronické podávání nároků) mohou pomoci omezit zpoždění a náklady pro občany a podniky usnadněním přístupu ke spravedlnosti. Systémy IKT sehrávají také stále významnější úlohu při přeshraniční spolupráci mezi justičními orgány, a usnadňují tak provádění právních předpisů EU.

³⁵ CY, IE a SI komisi CEPEJ uvedly, že některé otázky týkající se IKT vykládaly jinak než v roce 2010. Tím se vysvětluje, proč hodnoty některých ukazatelů IKT jsou v roce 2012 nižší než v roce 2010.

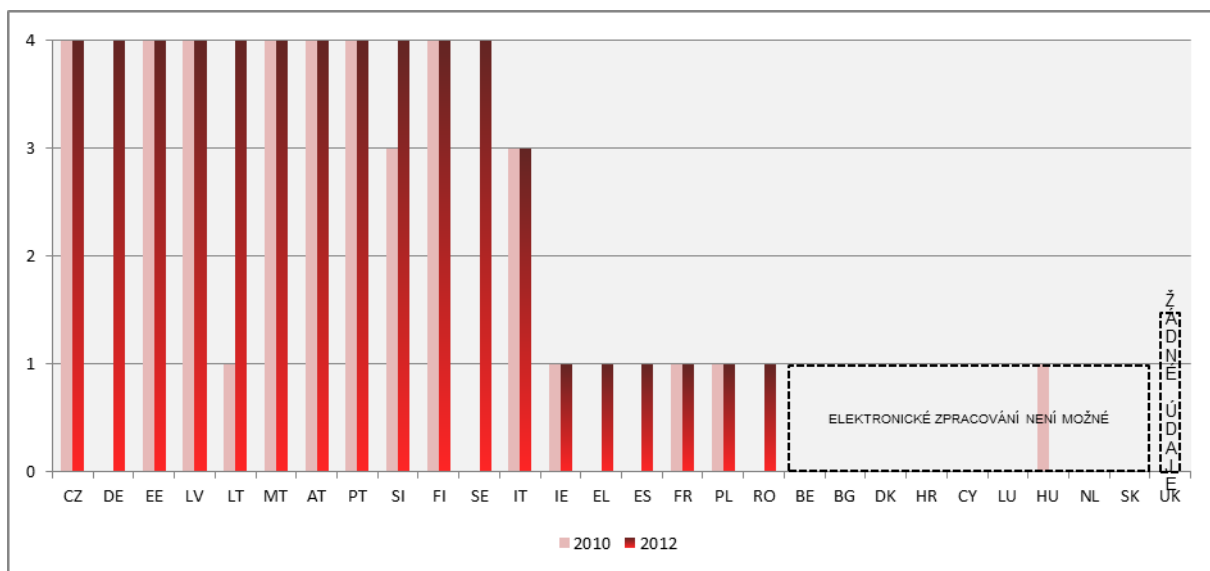
³⁶ Obrázky 16 a 17 ukazují složené ukazatele sestavené z několika ukazatelů IKT, kde každý měří dostupnost těchto systémů od 0 do 4 (0 = dostupné u 0 % soudů; 4 = dostupné u 100 % soudů).

Obrázek 18: Elektronické zpracování drobných nároků (0 = dostupné u 0 % soudů; 4 = dostupné u 100 % soudů) (zdroj: studie CEPEJ)

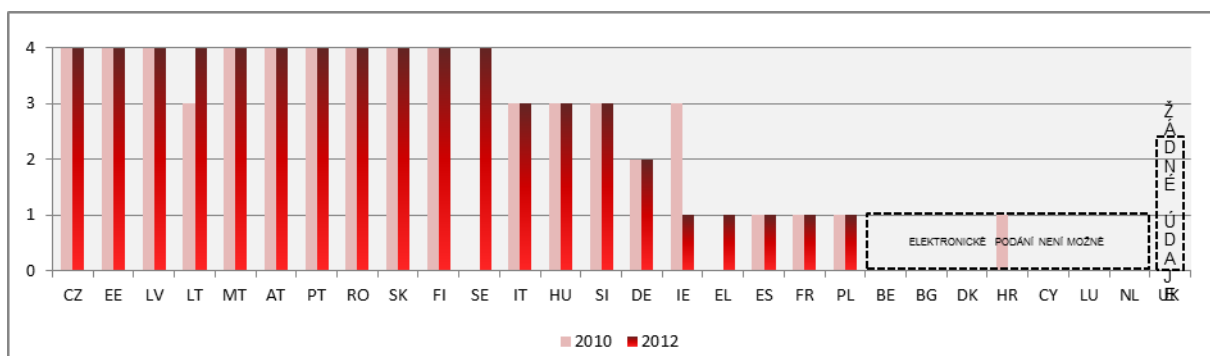

*Pojem „drobné nároky“ označuje občanskoprávní věc, kde je peněžitá hodnota nároku relativně nízká. Význam tohoto pojmu se v jednotlivých členských státech liší a ve studii CEPEJ je tak použita pro každý členský stát národní definice.

Obrázek 19: Elektronické zpracování vymáhání nesporných pohledávek (0 = dostupné u 0 % soudů; 4 = dostupné u 100 % soudů) (zdroj: studie CEPEJ)

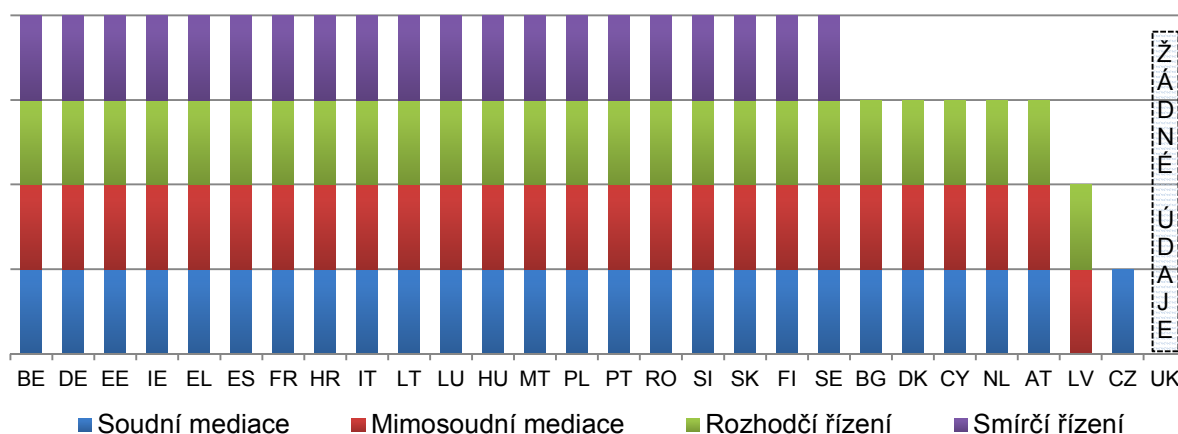
Obrázek 20: Elektronické podávání nároků (0 = dostupné u 0 % soudů; 4 = dostupné u 100 % soudů) (zdroj: studie CEPEJ)

4.2.3 Metody alternativního řešení sporů mohou pomoci omezit pracovní zátěž soudů

Efektivní mediace a další metody alternativního řešení sporů rozšiřují možnosti občanů a podniků urovnat spory a přispívají ke kultuře pokojného řešení sporů. Zájem o tyto metody potvrzuje také průzkum Eurobarometru, z něhož vyplývá, že 89 % respondentů by usilovalo o mimosoudní dohodu, zatímco 8 % respondentů prohlásilo, že by v každém případě šli k soudu³⁷. Alternativní řešení sporů rovněž přispívá k lepšímu fungování soudů. Metody alternativního řešení sporů usnadňují dobrovolné řešení sporů mezi stranami v rané fázi, a snižují tak počet projednávaných věcí. Mohou mít kladný dopad na pracovní zátěž soudů, které pak mohou snadněji dodržovat přijatelné lhůty.

Obrázek 21: Dostupnost metod alternativního řešení sporů v roce 2012* (zdroj: studie CEPEJ)

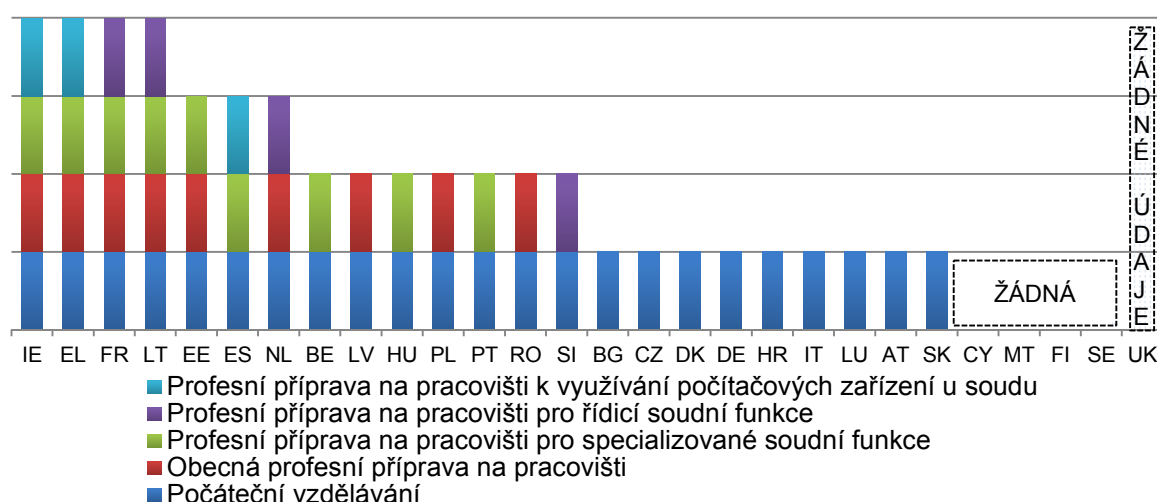
*Ohledně dostupnosti alternativního řešení sporů nebyly zaznamenány téměř žádné změny. Dostupnost se zřejmě zvýšila na CY a snížila v LV, kde probíhá první fáze vytváření nového právního základu pro mediaci a střediska pro mediaci.

4.2.4 Podpora odborného vzdělávání soudců může pomoci zlepšit účinnost soudnictví

Vzdělávání soudců je důležitým prvkem kvality soudních rozhodnutí. Byl zaveden nový ukazatel, jenž by poskytoval informace o skutečném procentním podílu soudců, kteří se trvale účastní dalšího vzdělávání v oblasti práva EU nebo práva jiného členského státu.

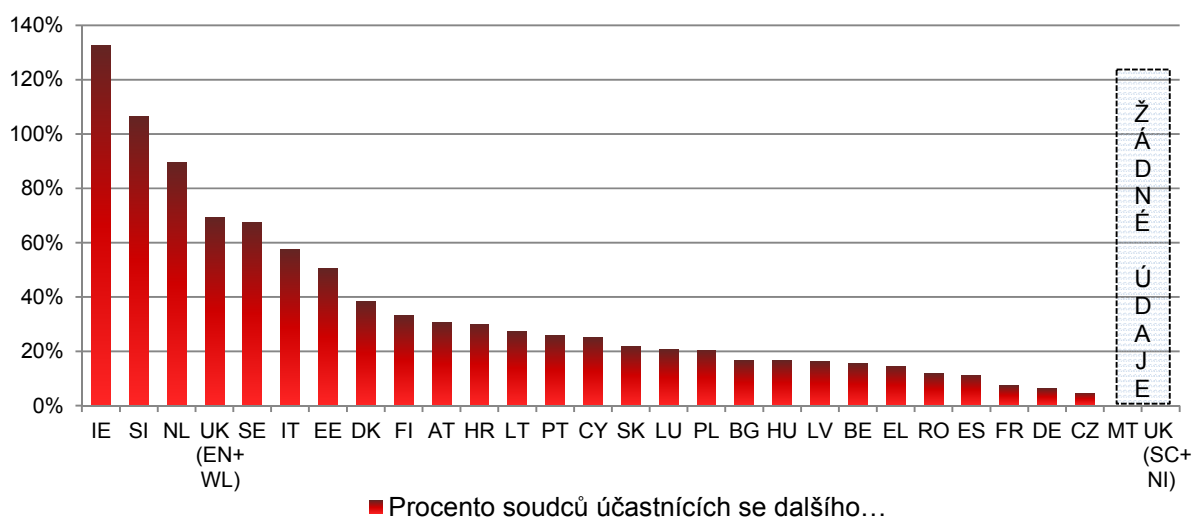
³⁷ Bleskový průzkum Eurobarometru 385, listopad 2013, k dispozici na adrese: http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_385_en.pdf

Obrázek 22: Povinné odborné vzdělávání soudců v roce 2012* (zdroj: studie CEPEJ)

*EL, HU a LT v porovnání s rokem 2010 zvýšily počet kategorií povinného vzdělávání, zatímco v LU, SE a RO se některé dříve povinné kategorie změnilly na dobrovolné.

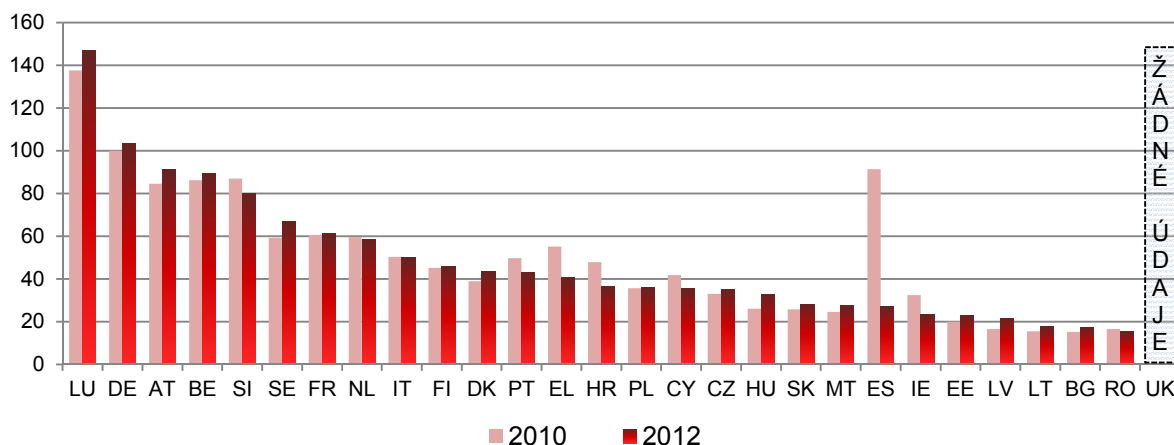
Obrázek 23: Účast soudců na dalším vzdělávání v oblasti práva EU nebo práva jiného členského státu (jako % z celkového počtu soudců)* (zdroj: Evropská komise, Evropské justiční vzdělávání, 2012³⁸)

*Členské státy v několika případech uváděly poměr účastníků vůči skutečným členům právnické profese vyšší než 100 %, což znamená, že se účastníci zúčastnili více než jedné vzdělávací akce o právu EU. Některé výjimečně vysoké údaje mohou naznačovat, že se poskytnuté údaje týkají vzdělávání ve všech oblastech a nikoli jen v oblasti práva EU.

4.2.5 Zdroje

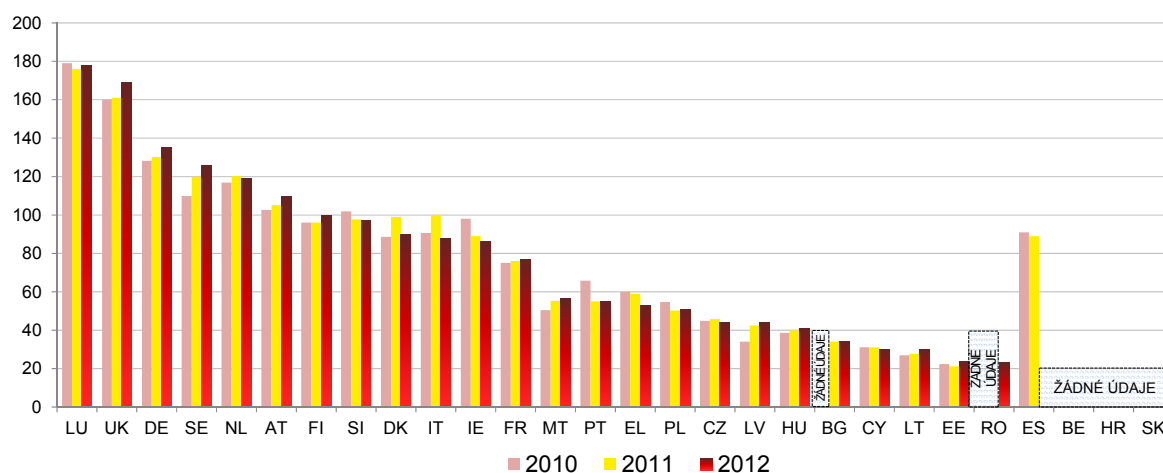
Obrázek 24: Rozpočet soudů* (v EUR na obyvatele)* (zdroj: studie CEPEJ)

* Obrázek 24 ukazuje schválený roční rozpočet přidělený na fungování všech soudů, bez ohledu na to, z jakého zdroje prostředky pocházejí (vnitrostátní nebo regionální) a jak jsou vysoké. Nepřihlíží ke úřadům státního zastupitelství (kromě BE, DE, EL, ES (za rok 2010), FR, LU a AT), ani k právní pomoci (kromě BE, ES (za rok 2010) a AT).³⁹

Obrázek 25: Celkové vládní výdaje na „soudy“* (v EUR na obyvatele) (zdroj: Eurostat)

Tento dodatečný ukazatel týkající se zdrojů vychází z údajů Eurostatu o vládních výdajích. Uvádí skutečné výdaje a doplňuje existující ukazatel o prostředcích přidělených soudům. Porovnávají se roky 2010, 2011 a 2012.

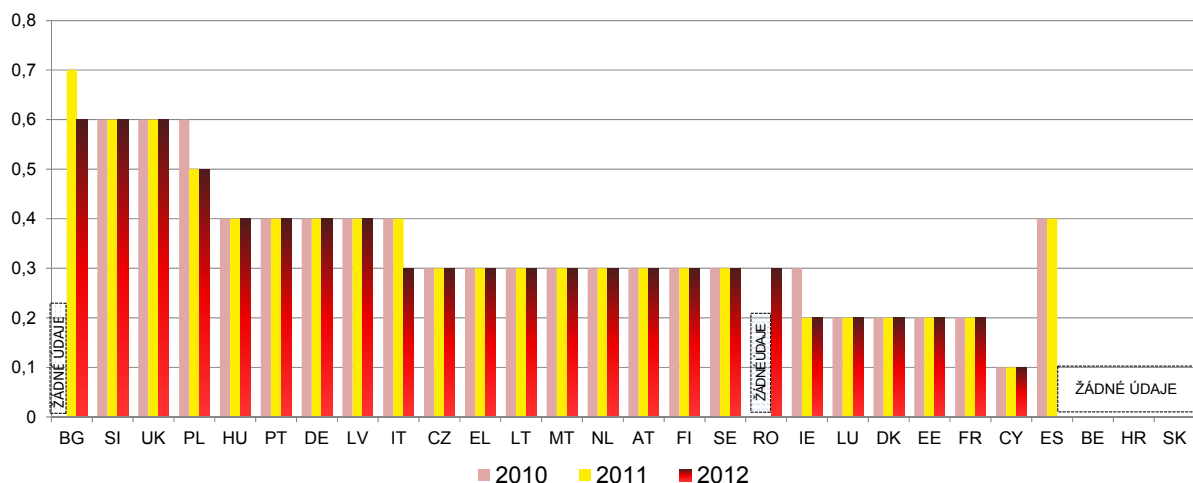
*Zatímco obrázek 24 ukazuje schválený roční rozpočet přidělený na fungování všech soudů, bez ohledu na zdroj a výši tohoto rozpočtu (vnitrostátní nebo regionální), obrázek 25 představuje celkové (skutečné) vládní výdaje na soudy (údaje z národních účtů, klasifikace funkcí vládních institucí, skupina 03.3). Obrázek 25 zahrnuje rovněž probační systémy a právní pomoc.⁴⁰

Obrázek 26: Celkové vládní výdaje na soudy jako procento HDP (zdroj: Eurostat)⁴¹

³⁹ Na obrázku 24 odráží výrazný pokles v případě ES skutečnost, že údaje od autonomních oblastí a Rady pro soudnictví nebyly zahrnuty mezi údaje za rok 2012.

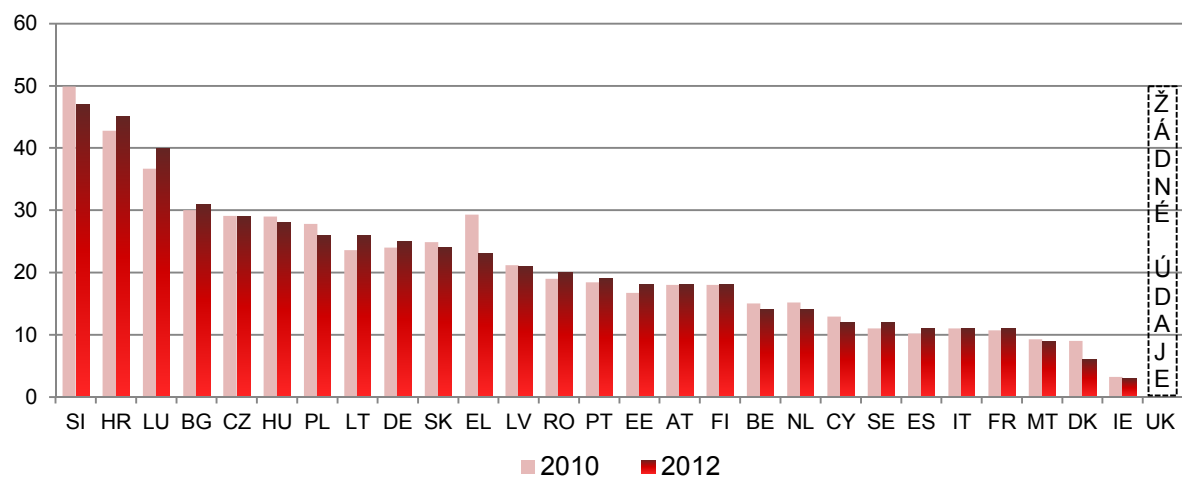
⁴⁰ Následující údaje jsou předběžné: BG, EL a HU za všechny roky, SE za rok 2012.

⁴¹ Následující údaje jsou předběžné: BG, EL a HU za všechny roky, SE za rok 2012.

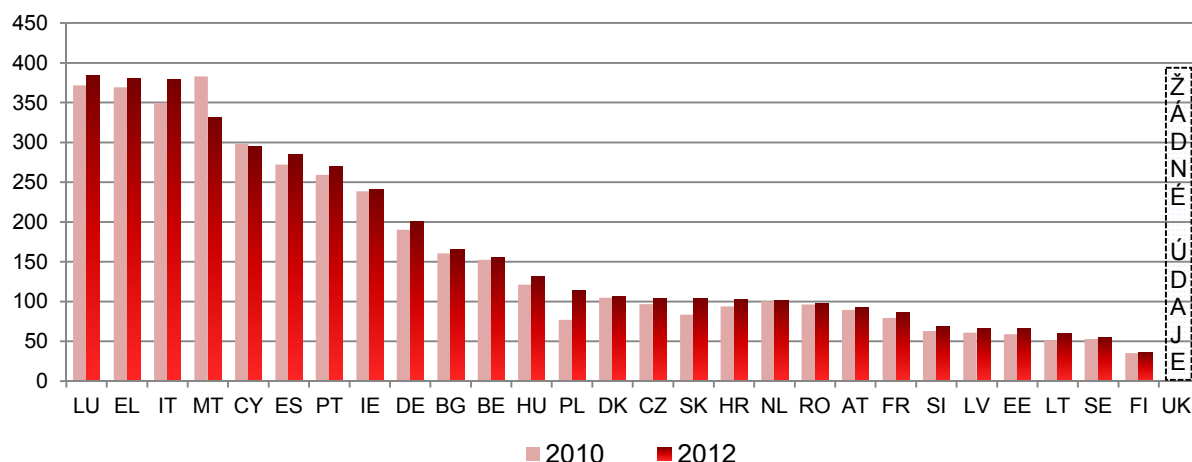
Obrázek 27: Počet soudců* (na 100 000 obyvatel) (zdroj: studie CEPEJ)

V zájmu lepší porovnatelnosti a cílenějšího pohledu byl tento ukazatel oproti srovnávacímu přehledu za rok 2013 přepracován. Nezahrnuje již *Rechtspfleger* / soudní úředníky, kteří existují jen v některých členských státech. V úvahu se berou výlučně soudci pracující na plný úvazek.

*Kategorie zahrnuje soudce pracující na plný úvazek podle metodiky CEPEJ. Nezahrnuje *Rechtspfleger* / soudní úředníky, kteří existují jen v některých členských státech.

Obrázek 28: Počet advokátů* (na 100 000 obyvatel) (zdroj: studie CEPEJ)

**Advokát je osoba, která je podle vnitrostátního práva kvalifikovaná a oprávněná obhajovat klienty a jednat jejich jménem, vykonávat právní praxi, vystupovat před soudy nebo poskytovat klientům rady a zastupovat je v právních záležitostech (doporučení Rec(2000)21 Výboru ministrů Rady Evropy o svobodě výkonu profese advokáta).*

➤ Závěry o úrovni systémů soudnictví

- **Monitorování a hodnocení činností soudů se již provádí ve většině členských států. Jen několik zemí nezavedlo systémy hodnocení. Průzkumy se provádějí mezi osobami, které přicházejí se soudy do styku, nebo právníky ve více než polovině členských států.**
- **Metody alternativního řešení sporů jsou k dispozici téměř ve všech členských státech. Aktualizované údaje o využívání těchto metod zatím chybí.**
- **Dostupnost informačních a komunikačních technologií pro soudy se zvyšuje. Dostupné jsou převážně pro správu a řízení soudů a v menší míře pro elektronickou komunikaci mezi soudy a účastníky řízení. Ve značném počtu členských států není možné elektronicky zpracovávat drobné nároky, vymáhat nesporné pohledávky a elektronicky podávat nároky.**
- **Téměř ve třetině členských států je podíl soudců účastnících se dalšího vzdělávání v oblasti práva EU vyšší než 50 %. U poloviny členských států je podíl soudců účastnících se vzdělávání v oblasti práva EU nižší než 20 %.**
- **Vzdělávání soudců a pracovníků v oblasti práva a nástroje IKT mají zásadní význam pro účinné fungování evropského prostoru práva založeného na vzájemné důvěře. Zjištění srovnávacího přehledu potvrzují, že další vzdělávání a**

IKT by měly být klíčovými prvky budoucí politiky EU v oblasti spravedlnosti a že pomohou upevnit výsledky dosažené v této oblasti během posledních 15 let.

4.3 Nezávislost

Nezávislost soudnictví je důležitá pro atraktivní podnikatelské prostředí. Zajišťuje předvídatelnost, jistotu, spravedlnost a stabilitu právního systému, ve kterém podniky působí. Z tohoto důvodu je nezávislost vnitrostátních systémů soudnictví spolu s jejich úrovní a účinností důležitým prvkem evropského semestru. Požadavek nezávislosti soudnictví také vyplývá z práva na účinnou právní ochranu zakotveného v Listině základních práv EU. Nezávislost soudnictví je rovněž důležitá pro účinný boj proti korupci, jak zdůrazňuje zpráva o boji proti korupci⁴².

Za účelem poskytnutí informací o nezávislosti soudnictví v členských státech byl pro srovnávací přehled 2013 využit ukazatel vnímání nezávislosti systému soudnictví. Vnímaná nezávislost soudnictví je skutečně faktorem podporujícím růst, neboť vnímaný nedostatek nezávislosti může investory odrazovat. Obecně platí, že spravedlnost musí být nejen vykonávána, ale musí být také navenek vidět.

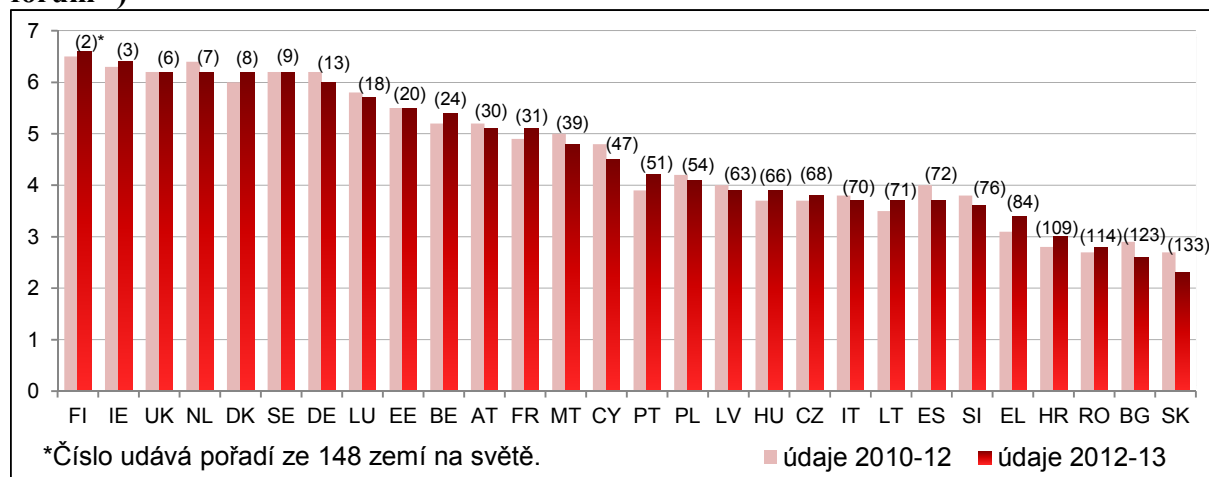
I když je vnímaná nezávislost důležitým ukazatelem, je třeba také získat informace o tom, jak je soudní nezávislost právně zaručena a prosazována. Z tohoto důvodu bylo v srovnávacím přehledu 2013 oznámeno, že Komise spolu se sítěmi soudců a soudních orgánů prozkoumá, jak by se mohla zlepšit kvalita a dostupnost srovnatelných údajů ohledně strukturální nezávislosti.

Komise zahájila ve spolupráci s Evropskou sítí rad pro justici sběr informací o právní ochraně nezávislosti soudnictví v členských státech. Údaje v příloze představují první srovnatelný přehled o tom, jak jsou systémy soudnictví strukturovány, aby chránily nezávislost soudnictví v určitých typech situací, ve kterých může být jejich nezávislost ohrožena. Pro následující situace bylo použito pět ukazatelů: i) *záruky týkající se přeložení soudců bez jejich souhlasu*, ii) *odvolání soudce z funkce*, iii) *přidělování nových věcí v rámci soudu*, iv) *vyločení soudců z rozhodování* a v) *ohrožení nezávislosti soudce*. Pro tyto situace obsahuje doporučení Rady Evropy z roku 2010 o soudcích: nezávislost, účinnost a odpovědnost (dále jen „doporučení“) normy zajišťující respektování nezávislosti soudnictví⁴³.

Obrázek 29: Vnímaná nezávislost soudnictví
(vnímání – vyšší hodnota znamená lepší vnímání) (zdroj: Světové ekonomické

⁴² COM(2014) 38 final, 4.2.2014, viz: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/acr_2014_en.pdf a <http://ec.europa.eu/anti-corruption-report/>

⁴³ Doporučení CM/Rec(2010) 12 Výboru ministrů členským státům o soudcích: nezávislost, účinnost a odpovědnost.

➤ Závěry k nezávislosti soudnictví

- V některých členských státech se vnímání nezávislosti zlepšilo, zatímco v jiných členských státech se zhoršilo.
- Srovnávací přehled 2014 předkládá v příloze rovněž první věcný srovnávací přehled právních záruk ochrany nezávislosti soudnictví v určitých situacích, ve kterých by nezávislost mohla být ohrožena. Komise spolu se sítěmi soudních orgánů a soudců, jakož i s členskými státy, prozkoumá, jak by srovnávací přehled mohl dále vyvinout srovnatelné údaje o účinnosti těchto právních záruk a o dalších zárukách týkajících se strukturální nezávislosti.

⁴⁴ Ukazatel WEF vychází z odpovědí na otázku kladenou v rámci průzkumu: „Do jaké míry je soudnictví ve vaší zemi nezávislé na vlivu členů vlády, občanů nebo firem?“ V průzkumu odpovídal reprezentativní vzorek podniků ve všech zemích, který představoval hlavní odvětví hospodářství (zemědělství, výrobní průmysl, nevýrobní průmysl a služby). Průzkum byl proveden různými způsoby, včetně osobních pohovorů s vedoucími pracovníky podniků, pohovory po telefonu, poštovními zásilkami a alternativně průzkumem online. Studie je k dispozici na adrese: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2013-2014>

5. DALŠÍ KROKY

Zjištění srovnávacího přehledu budou zohledněna při přípravě nadcházejících analýz, které jsou specifické pro danou zemi evropského semestru 2014. Budou také zohledněny v rámci ekonomických ozdravných programů.

Srovnávací přehled 2014 potvrzuje, že shromažďování objektivních a spolehlivých údajů o účinnosti systémů soudnictví, které by zahrnovaly všechny členské státy, zůstává i nadále komplikované. Důvody pro to mohou být různé: nedostupnost údajů z důvodu nedostatečné statistické kapacity, neexistence srovnatelnosti z důvodu značných rozdílů v postupech či definicích nebo neochoty plně spolupracovat s komisí CEPEJ.

Komise se domnívá, že je důležité dosáhnout skutečného pokroku, pokud jde o schopnost shromažďovat údaje o úrovni, účinnosti a nezávislosti systémů soudnictví. Všechny členské státy by vzhledem k významu, který mají dobře fungující vnitrostátní systémy soudnictví pro dosahování cílů Unie, měly prioritně řešit otázku shromažďování správných, nestranných, spolehlivých, objektivních a srovnatelných údajů a měly by tyto údaje dát k dispozici pro vypracovávání srovnávacích přehledů. Členské státy a vnitrostátní systémy soudnictví mají společný zájem na tom, aby se shromažďování těchto údajů pro lepší definici politik v oblasti spravedlnosti rozvíjelo.

Komise hodlá zintenzívnit práci skupiny odborníků na vnitrostátních systémech soudnictví, aby se zlepšila dostupnost, kvalita a srovnatelnost údajů relevantních pro EU. Komise kromě spolupráce s komisí CEPEJ posiluje spolupráci s evropskými sítěmi v oblasti justice, zejména s Evropskou sítí rad pro justici, Sítí předsedů nejvyšších soudů Evropské unie, Asociací státních rad a nejvyšších správních soudů a s komorami zastupujícími právníké profese, především advokáty. Bude prozkoumána možnost sbírat údaje o fungování systémů soudnictví v dalších konkrétních oblastech důležitých pro růst, jako jsou finanční a hospodářská kriminalita.

6. ZÁVĚRY

Srovnávací přehled EU o soudnictví přispívá v rámci otevřeného dialogu s členskými státy k určení dobrých příkladů a možných nedostatků vnitrostátních systémů soudnictví. V souladu se zásadou rovného zacházení je důležité, aby byly všechny členské státy zahrnuty do srovnávacího přehledu a aby poskytovaly příslušné údaje. Jedná se o věc společného zájmu pro zajištění řádného fungování společného evropského prostoru práva založeného na vzájemné důvěře a obecněji celé Unie.

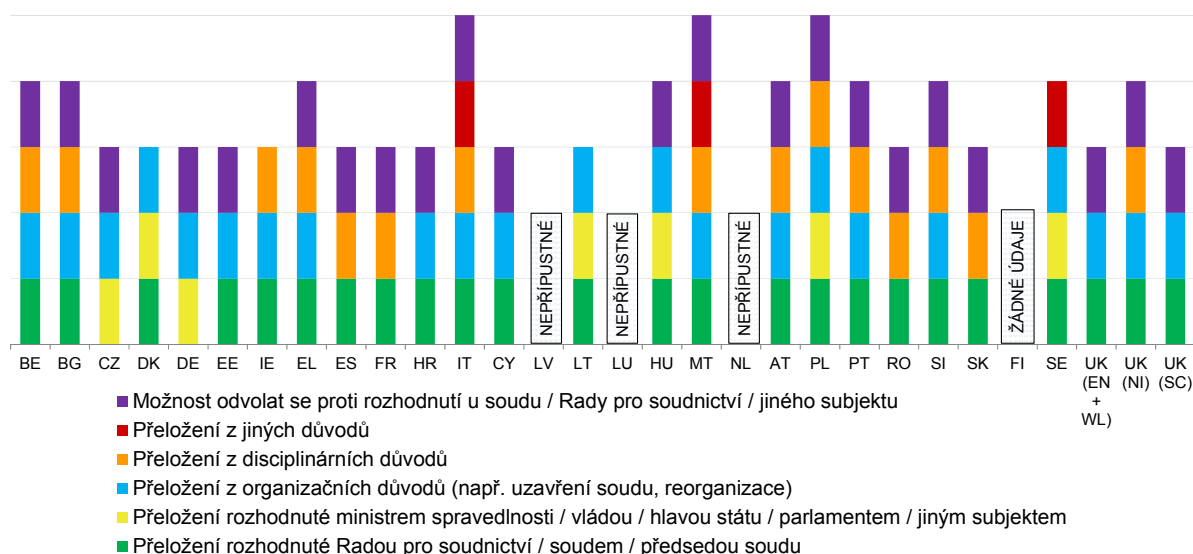
Srovnávací přehled EU o soudnictví 2014 poukazuje na to, jak je důležité i nadále odhodlaně usilovat o zvyšování účinnosti systémů soudnictví, aby bylo možné plně využít přínosů těchto reforem. Na základě tohoto srovnávacího přehledu Komise vyzývá členské státy, Evropský parlament a všechny zúčastněné strany k otevřenému dialogu a konstruktivní spolupráci na dosažení tohoto cíle.

PŘÍLOHA: STRUKTURÁLNÍ NEZÁVISLOST SOUDNICTVÍ

Údaje uvedené níže jsou prvním přehledem právních záruk v určitých typech situací, aniž by bylo provedeno hodnocení jejich účinnosti⁴⁵. Údaje vycházejí z odpovědí na dotazník, který vypracovala Komise v úzké spolupráci s Evropskou sítí rad pro justici⁴⁶.

Obrázek I: Záruky týkající se přeložení soudců bez jejich souhlasu (neodvolatelnost soudců)

Obrázek znázorňuje scénář přeložení soudců bez jejich souhlasu, zda je takové přeložení přípustné a kdy je přípustné: i) orgány, které o takovém přeložení rozhodují, ii) důvody (např. organizační, disciplinární), za kterých je takové přeložení přípustné a iii) zda je možné se proti rozhodnutí odvolat⁴⁷.

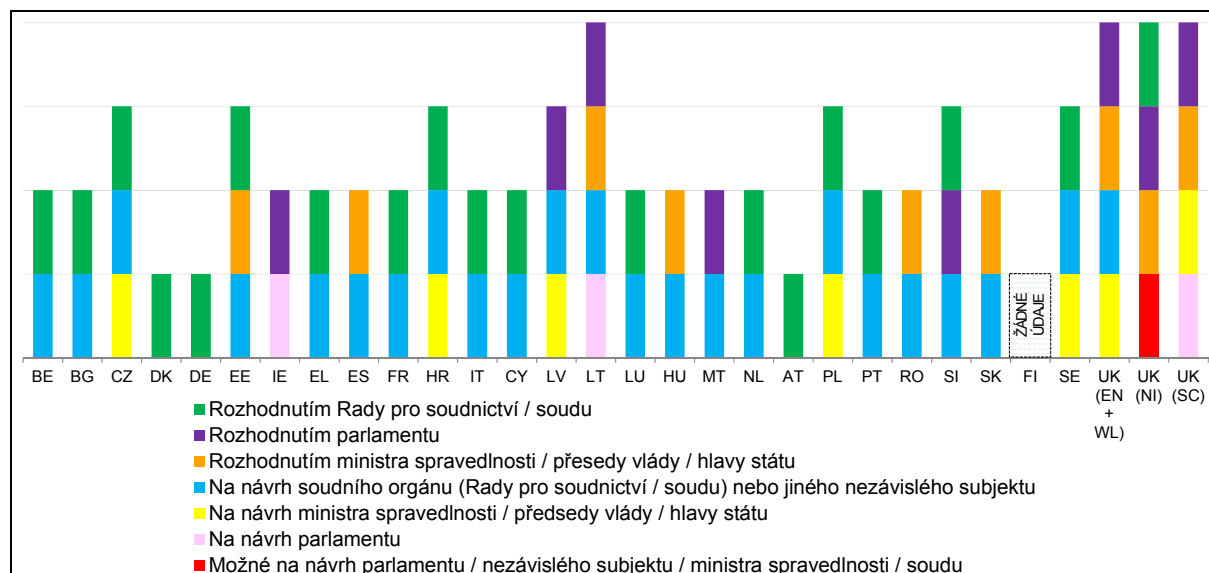
⁴⁵ Tento přehled obsahuje pouze základní informace o tom, jak jsou systémy soudnictví uspořádány, a nemá odrážet složitost a podrobnosti těchto systémů. Cílem tohoto oddílu je první zmapování záruk soudní nezávislosti, a proto údaje představují členské státy v abecedním pořadí podle jejich zeměpisných názvů v původním jazyce.

⁴⁶ Pro členské státy, které nemají Rady pro soudnictví, byly odpovědi na dotazník získány ve spolupráci se Sítí předsedů nejvyšších soudů Evropské unie.

⁴⁷ V odstavci 52 doporučení jsou uvedeny záruky ohledně neodvolatelnosti soudců, zejména, že soudce by neměl být bez svého souhlasu přeložen do jiné soudní funkce s výjimkou případů, kdy se jedná o kárný trest nebo reformu organizace soustavy soudů.

Obrázek II: Odvolávání soudců prvního a druhého stupně z funkce soudce

Tento obrázek představuje orgány s pravomocí navrhnout a rozhodovat o odvolání soudců prvního a druhého stupně z funkce soudce v různých členských státech⁴⁸. Horní část sloupce uvádí, kdo přijímá konečné rozhodnutí⁴⁹ a dolní část – pokud je to relevantní –, kdo navrhuje odvolání nebo kdo musí být před přijetím rozhodnutí konzultován.

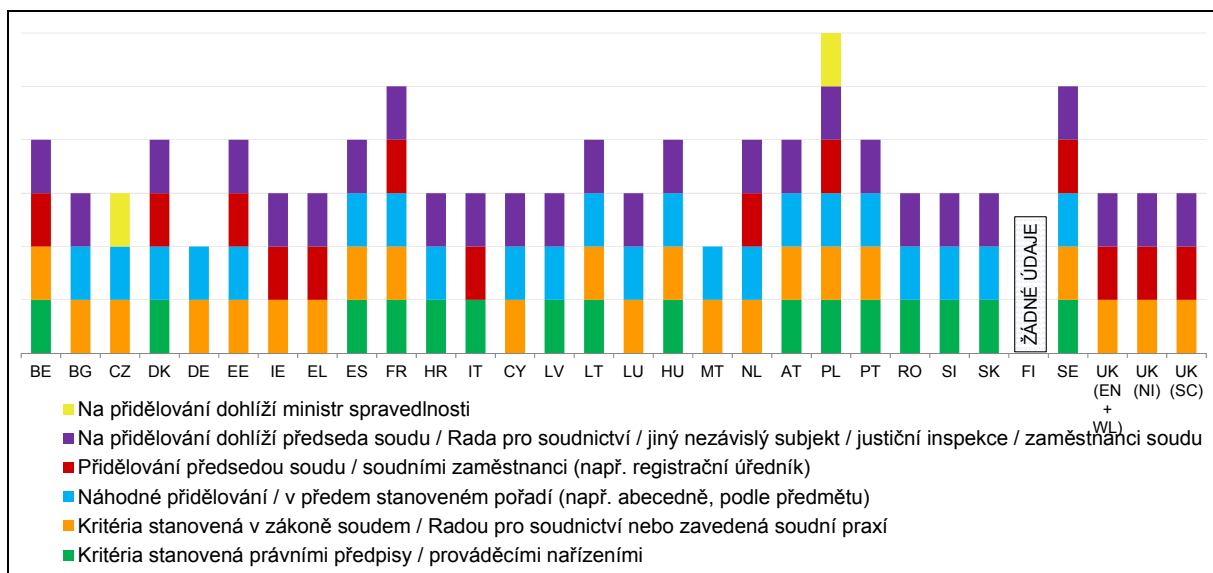
Obrázek III: Přidělování věcí v rámci soudu

Obrázek znázorňuje, na jaké úrovni jsou definována kritéria pro přidělování věcí u soudu (např. právní předpisy, zavedená praxe), jak se věci přidělují (např. předsedou soudu, soudními zaměstnanci, náhodným přidělením, v předem stanoveném pořadí) a který orgán na přidělování dohlíží⁵⁰.

⁴⁸ V odstavcích 46 a 47 doporučení se požaduje, aby vnitrostátní systémy poskytl záruky ohledně odvolávání soudců.

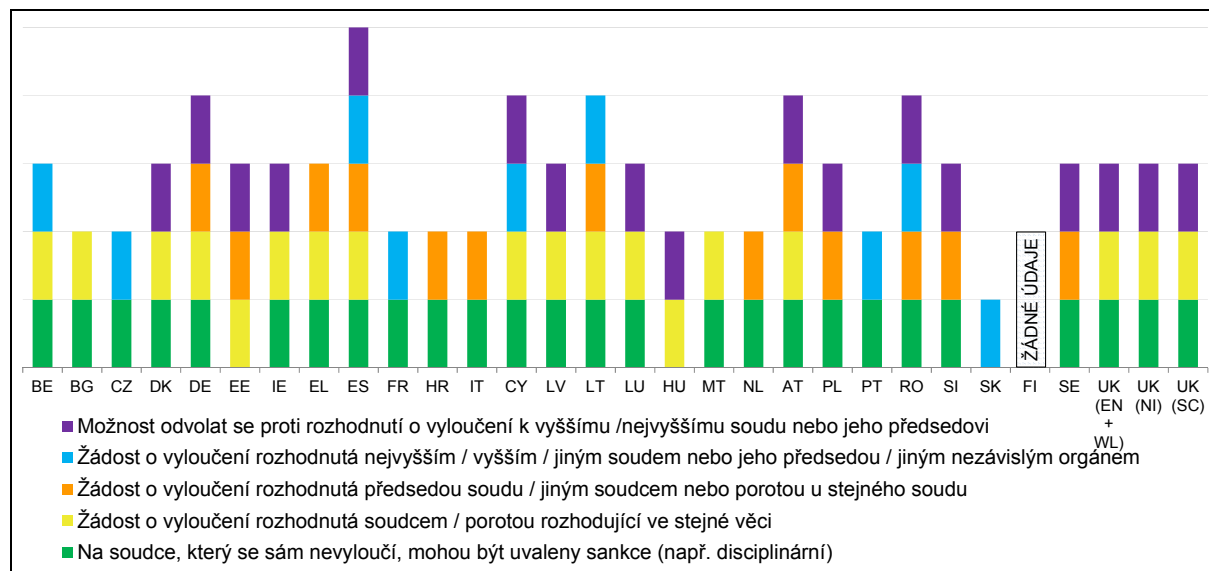
⁴⁹ Může se jednat o jeden nebo dva různé subjekty v závislosti na důvodu odvolání nebo typu soudce (např. předseda atd.).

⁵⁰ V odstavci 24 doporučení se požaduje, aby se systémy přidělování věcí u soudu řídily objektivními, předem stanovenými kritérii za účelem zaručení práva na nezávislého a nestranného soudce.

Obrázek IV: Vyloučení soudce

Obrázek znázorňuje, zda mohou být soudcům ukládány sankce, pokud nedodrží povinnost vyloučit se z projednávání věci, ve které je zpochybněna nebo ohrožena jejich nestrannost nebo existuje důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Obrázek rovněž ukazuje, který orgán⁵¹ rozhoduje o námitce účastníka řízení, jejímž cílem je vyloučit soudce⁵².

Obrázek V: Postupy v případě ohrožení nezávislosti soudce

Obrázek znázorňuje, které orgány mohou jednat v případě konkrétních postupů pro ochranu soudní nezávislosti, pokud se soudci domnívají, že je ohrožena jejich nezávislost⁵³. Zároveň představuje opatření, která mohou tyto orgány přijmout (např. vydat formální prohlášení, podat stížnost nebo uložit sankce osobám, které se snaží nepřiměřeným způsobem ovlivňovat soudce). Opatření přijatá za účelem ochrany soudní nezávislosti navrhuje státní zastupitelství nebo soud v případě sankcí, nebo v případě ostatních opatření Rada pro soudnictví.

⁵¹ V některých případech může o žádosti rozhodovat více orgánů v závislosti na úrovni soudu, u kterého soudce, proti němuž byla vznesena námitka, zasedá.

⁵² V odstavcích 59, 60 a 61 doporučení se stanoví, že soudci musí jednat nezávisle a nestranně ve všech věcech a měli by být vyloučeni z projednávání a rozhodování ve věci pouze tehdy, pokud existují zákonem definované pádné důvody.

⁵³ V odstavcích 8, 13 a 14 doporučení se stanoví, že pokud se soudci domnívají, že je jejich nezávislost ohrožena, měli by mít možnost využít účinné právní nápravy.

